

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra cestovního ruchu

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Možnosti vzdělávání v cestovním ruchu v České republice

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

Autor:

Lucie Benešová

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Lucie Benešová**

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Název tématu: **Možnosti vzdělávání v cestovním ruchu v České republice**

Zásady pro vypracování:
(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce:

Analyzovat stav vzdělávacích zařízení zaměřených na cestovní ruch. Jejich segmentace podle typu vzdělávání a oborů. Analyzovat studijní programy. Porovnat vzdělávání v cestovním ruchu s vybranými státy EU. Navrhnout vzdělávací modul pro vybraný tržní segment.

Metodický postup:

1. Analýza stavu vzdělávacích zařízení se zaměřením na CR
2. Segmentace vzdělávacích zařízení podle typu vzdělávání a oboru
3. Analýza studijních programů
4. Porovnání vzdělávání v CR s vybranými státy EU
5. Navržení vzdělávacího modulu pro vybraný tržní segment

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy, 6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 60 – 70 stran

Seznam odborné literatury:

Světlík, J.: Marketing školy. Zlín: EKKA, 1996

Vomáčková, H.: České vysoké školy a veřejné finance. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 1998

Sborník referátů z mezinárodní konference, „Cestovní ruch, mezinárodní rozvoj a školství“. České Budějovice: JU, Zemědělská fakulta, 2000-2003

Vyučování a učení: cesta k učící se společnosti - Bílá kniha o vzdělávání a odborné přípravě. Praha: Učitel'ské noviny – Gnosis, 1997

Terciální vzdělávání ve vyspělých zemích. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997

Měsíčník pro vzdělávání, metodiku a soutěže. Brno: Pedagogické centrum, 2000-2004

Andragogika: čtvrtletník pro vzdělávání dospělých. Praha: agentura DAHA, 2000-2004

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

Konzultant:

Datum zadání diplomové práce: 2. 3. 2004

Termín odevzdání diplomové práce: 30. 4. 2006

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**
studijní oddělení
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

Vedoucí katedry

doc. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

Děkan

V Českých Budějovicích dne 12. 3. 2004

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Možnosti vzdělávání v cestovním ruchu v České republice“ vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků a za odborného vedení vedoucí diplomové práce doc. Ing. Marie Heskové, CSc. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

V Táboře, dne 26. dubna 2006

Lucie Benešová
.....

Lucie Benešová

Obsah:

1. Úvod.....	4
2. Cíl a metodika práce.....	6
2.1. Cíl práce	6
2.2. Struktura a metodika práce.....	6
3. Literární přehled.....	8
3.1. Cestovní ruch a průvodce v cestovním ruchu	8
3.1.1. Cestovní ruch	8
3.1.2. Průvodce cestovního ruchu	8
3.1.3. Průvodcovské kurzy	9
3.2. Vzdělávání.....	9
3.2.1. Vzdělávání.....	9
3.2.2. Vzdělávání v cestovním ruchu	10
3.2.3. Kvalita ve vzdělávání	10
3.2.4. Vzdělání	11
3.2.5. Školství.....	11
3.2.6. Kurz.....	11
3.2.7. Odborné kurzy.....	11
3.3. Vzdělávací politika.....	12
3.3.1. Nástroje vzdělávací politiky.....	12
3.3.2. Subjekty vzdělávací politiky	12
3.3.3. Principy vzdělávací politiky.....	13
3.3.4. Vzdělávací politika Evropské unie.....	13
3.4. Vzdělávací soustava	16
3.4.1. Vzdělávací soustava České republiky	16
3.4.2. Formy vzdělávání (střední a vyšší odborné vzdělávání).....	17
3.4.3. Typy škol.....	17
3.4.4. Akreditace	20
3.4.5. Vyučovací proces	20
3.4.6. Evaluace školy	20
3.4.7. Ostatní organizace řízené MŠMT	20

3.5. Trh vzdělávacích služeb	21
3.5.1. Vzdělávací potřeby	21
3.5.2. Vzdělávací poptávka	22
3.5.3. Vzdělávací nabídka	22
3.5.4. Celoživotní vzdělání a vzdělávání dospělých	23
3.6. Marketing vzdělávání	23
3.6.1. Marketingový mix	24
3.6.2. Prostředí školy	24
4. Analýza stavu vzdělávání v cestovním ruchu v České republice	25
4.1. Pracovníci v cestovním ruchu a nároky na ně	29
4.2. Možnosti zkvalitnění výuky v cestovním ruchu	30
4.3. Hodnocení úrovně škol	32
4.4. Nové trendy	32
4.5. Silné a slabé stránky českého školství v oblasti cestovního ruchu	33
4.5.1. Silné stránky	33
4.5.2. Slabé stránky	34
5. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch	35
5.1.1. Středoškolské obory	35
5.1.2. Obory vyšších odborných škol	39
5.1.3. Vysokoškolské obory	40
5.1.4. Speciální obor	42
5.2. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle typu vzdělání ..	42
5.2.1. Střední školy	42
5.2.2. Vyšší odborné školy	45
5.2.3. Vysoké školy	46
5.2.4. Specializované školy	46
5.3. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle krajů České Republiky	47
5.3.1. Kraj Praha	48
5.3.2. Středočeský kraj	48
5.3.3. Jihočeský kraj	48
5.3.4. Plzeňský kraj	49
5.3.5. Kraj Vysočina	49
5.3.6. Karlovarský kraj	49

5.3.7. Ústecký kraj	49
5.3.8. Pardubický kraj	50
5.3.9. Královehradecký kraj	50
5.3.10. Liberecký kraj	50
5.3.11. Jihomoravský kraj	51
5.3.12. Olomoucký kraj.....	51
5.3.13. Zlínský kraj	51
5.3.14. Moravskoslezský kraj.....	52
6. Vzdělávání průvodců cestovního ruchu v České republice	53
6.1. Průvodce cestovního ruchu	53
6.1.1. Vymezení pojmu průvodce u nás	54
6.1.2. Vymezení pojmu průvodce v EU	55
6.1.3. Odborná zkouška.....	56
6.2. Místo a role průvodce cestovního ruchu	56
6.3. Kurzy průvodce cestovního ruchu.....	59
6.3.1. AHOL – Vyšší odborná škola o.p.s.	59
6.3.2. GOODWILL – Vyšší odborná škola, s.r.o.....	60
6.3.3. Hotelová škola Vincenze Priessnitze	60
6.3.4. Katedra cestovního ruchu v Táboře	61
6.3.5. Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb	61
6.3.6. Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu	62
6.3.7. TYRKYS.....	63
6.3.8. Pražská informační služba (PIS).....	64
6.4. Shrnutí a komentář k předcházející kapitole: Kurzy průvodce cestovního ruchu.....	68
6.5. Navržení vzdělávacího modelu pro vybraný tržní segment	70
7. Závěr.....	75
Použité zdroje	77
Seznam obrázků, grafů a tabulek	79
Seznam příloh.....	80
Summary	

1. Úvod

Cestovní ruch je odvětví se zcela mimořádným postavením a charakterem, neboť jde o odvětví průřezové, které se prolíná celou ekonomikou a zasahuje do řady návazných oborů. Cestovní ruch představuje u nás i ve světě velmi dynamicky se rozvíjející segment ekonomiky. Svým objemem tržeb se řadí ve světě na třetí místo za petrochemický a automobilový průmysl a rovněž rozsahem zaměstnanosti a tvorbou kvalitních pracovních příležitostí patří mezi nejvýznamnější ekonomická odvětví.

Dalším znakem cestovního ruchu je mimořádná míra decentralizace a provázanost veřejného a soukromého sektoru. Typické jsou tak zvané multiplikační efekty. To vše se pak odráží ve specifických požadavcích na kvalifikaci jednotlivých profesí v cestovním ruchu.

Funkce cestovního ruchu v ekonomice a jeho nepopíratelný význam kulturně společenský nastoluje stále důrazněji potřebu, aby byli pro tento sektor připravováni specializovaní odborníci na úrovni nejen středních, vyšších odborných škol, ale i škol vysokých.

Cestování se zhruba od poloviny 20. století stalo novým společenským jevem a stalo se součástí běžného životního stylu. Módní vlnou ve společnosti je cestovat, poznávat cizí země a jejich kulturu. Proto mají změny ve společnosti, změny ekonomické nebo změny životního stylu neustálý vliv na cestovní ruch. Pro sektor cestovního ruchu je důležité tyto změny rozpoznat, ale hlavně akceptovat a přizpůsobit jim nabídku cestovního ruchu. Preference a chování lidí, a s tím související nabídka služeb a produktů cestovního ruchu se stále vyvíjejí. Dříve nabídka určovala poptávku, dnes je to naopak. Stále větší nasycení trhu, rostoucí zájem spotřebitelů o svou osobu, vyšší disponibilní příjmy a rostoucí fond volného času ovlivňují úspěšnost dodavatelů služeb cestovního ruchu.

O významu cestovního ruchu se dozvídají dnes žáci již na základních školách. Střední, vysoké školy, ale také specializované vzdělávací instituce nabízejí celou řadu vzdělávacích programů všem, kteří v cestovním ruchu podnikají. Dochází k propojení teorie s praxí. Školení přístupu k hostům, zákazníkům a klientům neponechávají náhodě ani banky, velké obchodní domy, pojišťovny a další instituce a subjekty zapojené do cestovního ruchu. Základním předpokladem úspěchu ve všech činnostech a odvětvích, cestovní ruch nelze opomenout, jsou bezesporu vysoké odborné znalosti a komplexnost vzdělávacího procesu.

Vzdělávání v oblasti turismu v České republice jako celku zatím pocíťovaným potřebám nevyhovuje zcela. Není to jen česká zvláštnost, podobné nedostatky se objevují i v dalších zemích.

Lidské zdroje představují pro podnik ten nejcennější a v rozvinutých tržních podmínkách také většinou ten nejdražší zdroj, který rozhoduje o prosperitě a konkurenceschopnosti podniku. Řízení lidských zdrojů se stává jádrem a nejdůležitější oblastí celého podnikového řízení.

V cestovním ruchu, stejně jako v jiných oborech se projevuje nutnost celoživotního vzdělávání, které se stává nedílnou součástí každodenního života odborníků. Schopnost vstřebávat nové trendy a množství nových informací se stalo důležitou podmínkou pro zvládnutí schopnosti „držet krok a pokud možno být i o krůček napřed před ostatními“.

Obecně lze říci, že vývoje trendy v cestovním ruchu předurčují požadavky kladené na všechny druhy profesí v cestovním ruchu, ale i návazných oborech. Daleko více než kdykoli v minulosti platí, že základem úspěchu jsou včasné kvalitní a dostupné informace a následná schopnost na ně pružně reagovat.

2. Cíl a metodika práce

2.1. Cíl práce

Cílem mé diplomové práce je analyzovat stav vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch v České republice. Segmentace těchto vzdělávacích zařízení podle typu vzdělání a podle oboru. Dále pak analyzovat studijní programy vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch. Porovnání vzdělávání v cestovním ruchu v České republice se státy Evropské unie a navrhnout vhodný vzdělávací model pro vybraný tržní segment.

2.2. Struktura a metodika práce

Vypracování této práce předcházelo sběr informací vztahujících se k dané problematice. Informace, které byly v diplomové práci použity, pocházejí z různých odborných publikací, sborníků, skript, zákonů a odborných časopisů, které byly k dispozici v knihovně Jihočeské univerzity v Táboře a v Městské knihovně v Táboře. A v neposlední řadě byly použity informace z internetových stránek, souvisejících se zkoumanou problematikou.

Práce na diplomové práci byla rozdělena do několika částí, které byly postupně řešeny a zpracovány. Celá diplomová práce je složena z několika logicky navazujících kapitol.

V úvodu se seznámíme s uvedením do problematiky cestovního ruchu a vzdělání. Druhá kapitola uvádí cíle a strukturu práce. Jsou zde uvedeny a popsány metody, jak bylo vytyčených cílů dosaženo.

Třetí kapitola představuje teoretickou část práce. Jsou zde popsány a vysvětleny základní pojmy vztahující se k danému tématu. Mezi tyto pojmy se řadí cestovní ruch, vzdělávání, vzdělávací politika, vzdělávací soustava, marketing vzdělávání, trh vzdělávání aj. Jsou zde zmíněné programy Evropské unie, do kterých je Česká republika zapojena.

Další čtvrtá podstatná kapitola se zabývá současným stavem vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch v České republice. Je zde nastíněn vývoj vzdělávání v oblasti cestovního ruchu u nás. V této kapitole se seznámíme s možnostmi zkvalitnění výuky, nároky na pracovníky v cestovním ruchu, s hodnocením úrovně škol a novými trendy v oblasti cestovního ruchu. Je zde uvedena analýza silných a slabých stránek školství v oblasti cestovního ruchu, kterou vypracovala Ing. Liběna Jarolímková z Vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s. v roce 2004. Tato analýza je doplněna o aktuální informace.

V páté kapitole je vypracována segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch. Kritéria pro uvedenou segmentaci jsem zvolila tři. Jedná se o obor, typ vzdělání a příslušnost do kraje České republiky. Při segmentaci vzdělávacích zařízení v cestovním ruchu jsou uvažovány střední, vyšší, vysoké (vzdělávací zařízení, které patří do vzdělávací soustavy České republiky) a specializované školy (jedná se o školu Tyrkys, s.r.o. a Pražskou informační službu) se zaměřením především na cestovní ruch a dále pak se zaměřením na hotelnictví. Do segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch nejsou zařazeny obory středních škol se zaměřením spíše na gastronomii. Jedná se obory středních odborných škol a středních odborných učilišť. Jsou to převážně obory kuchař, číšník aj.

Nejdůležitější kapitola šestá je zaměřena na vzdělávání průvodců v cestovním ruchu. Tato kapitola představuje praktickou část práce. V úvodu této kapitoly je vymezen pojem průvodce u nás a v Evropské unii. Kapitola obsahuje nutné podmínky a vzdělání pro výkon průvodce cestovního ruchu u nás. Dále pak je zde popsáno složení odborné zkoušky průvodců cestovního ruchu a role a místo průvodce cestovního ruchu. Jsou zde představeny, analyzovány a porovnávány kurzy průvodců cestovního ruchu a kurzy průvodců pro Prahu vybraných osmi vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch v České republice. Jejich výběr byl čistě náhodný. V závěru této kapitoly je navržen kompletní model kurzu průvodce cestovního ruchu.

Na závěr jsem analyzovala části práce, úspěšnost vytyčených cílů diplomové práce, možný vývoj a budoucnost.

Metoda analýzy

Metoda, která zkoumá daný problém tím, že ho rozdělí na jednotlivé části, které se následně podrobněji rozebírají, je hlavním vědeckým postupem celé práce.

Metoda segmentace

Metoda, jejíž provádění znamená členit určité jevy nebo objekty do skupin, které jsou homogenní a mají společné znaky. Diferenciace se provádí podle stanovených kritérií. Kritéria musí být měřitelná, získané segmenty (skupiny) homogenní a přístupné.

Metoda komparace

Metoda, která umožní poznat, v čem se zkoumaný jev liší od jiných nebo v čem se shoduje. Je použita zejména při porovnání dvou a více jevů.

3. Literární přehled

3.1. Cestovní ruch a průvodce v cestovním ruchu

3.1.1. Cestovní ruch

Činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (místo bydliště) a to na dobu kratší než je stanovena¹, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném městě.

(WTO: Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu v Ottawě, 1991)

Komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a prosazování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně – správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.

(Pásková M., Zelenka J.: Cestovní ruch – výkladový slovník, 2002)

Soubor činností zaměřených na uspokojování potřeb souvisejících s cestováním a pobytem osob mimo místa trvalého bydliště a obvykle ve volném čase. Jejich cílem je odpočinek, poznávání, zdraví, rozptýlení a zábava, kulturní a sportovní vyžití, služební cesty, tj. získání komplexního zážitku.

(Gůčík M.: Krátký slovník cestovního ruchu, 2004)

3.1.2. Průvodce cestovního ruchu

Osoba, která poskytuje odborný výklad v jazyce podle výběru návštěvníků o příslušné turistické destinaci, kulturní či historické památce s výjimkou jednotlivých uzavřených nebo místně ohraničených objektů, kde je zajištění prohlídky v kompetenci správce nebo majitele objektu. Pro tento výklad má průvodce příslušnou kvalifikaci, kterou zpravidla ověřuje a uděluje autorizovaná organizace. Dále průvodce zajišťuje dodržování itineráře zájezdu, řádné čerpání všech zaplacených a nasmlouvaných služeb. Povinnost využít při provádění návštěvníků v určité zemi nebo destinaci průvodce s místní licencí může upravovat legislativa nebo místní vyhlášky.

(Pásková M., Zelenka J.: Cestovní ruch – výkladový slovník, 2002)

¹ U mezinárodního cestovního ruchu je to 1 rok, u domácího cestovního ruchu je to 6 měsíců.

3.1.3. Průvodcovské kurzy

Nedílnou součástí vzdělávání průvodce je zvyšování jeho odborných vědomostí. Získává je na příslušných školách zaměřených na oblast cestovního ruchu, ale též kurzů ukončených zkouškou. Průvodcovské zkoušky tvoří nezbytnou podmínku pro výkon této činnosti. (**Pásková M., Zelenka J.: Cestovní ruch – výkladový slovník, 2002**)

3.2. Vzdělávání

Vzdělání snižuje nezaměstnanost a pomáhá jednotlivci uplatnit se na trhu práce. Vede k vyšší kvalitě života, k větší spokojenosti, ke zdravějšímu životnímu stylu, snižuje nebezpečí různých sociálních ohrožení a páchaní trestných činů. Svými efekty snižuje náklady státu na různé sociální výpomoci, dávky a další finanční výdaje. Vzdělání napomáhá orientaci v současném složitém světě, přispívá k utváření vlastních názorů a postojů na základě samostatně získaných informací. Dále podporuje osobní samostatnost a nezávislost.

Vzdělávání je považováno za jeden z nejdůležitějších faktorů ekonomického růstu, slouží mimo jiné ke zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky, k růstu produktivity práce. Vzdělání se tak stává zdrojem budoucího blahobytu státu.

Podmínky pro dosažení sociálního koncesu jsou ve vzdělané společnosti lepší, stejně tak se zde snadněji prosazují principy demokracie. Nezastupitelný význam vzdělání ve společnosti tak vede hospodářsky vyspělé státy k rozšíření politické a ekonomické podpory vzdělávání. Vzdělávací politika se zařazuje mezi priority státu.

3.2.1. Vzdělávání

Proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování a aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů. Působení na člověka nebo skupinu za účelem utváření osobnosti, individualizace společenského vědomí; je tedy součástí socializace. Společensky zabezpečovaná diferencovaná činnost vzdělávacích institucí – škol všech stupňů a zaměření, včetně institucí vzdělávání dospělých. (**Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002**)

3.2.2. Vzdělávání v cestovním ruchu

Systematický proces změny pracovního chování zaměstnanců, úrovně vědomostí a schopností, kterými si zvyšuje kvalifikaci zaměstnanců na vykonávání specifických činností v cestovním ruchu. Zahrnuje vzdělávání v rámci adaptačního procesu, zvyšování kvalifikace, rekvalifikaci zaměstnanců a vzdělávání manažerů. Znamená investici do lidských zdrojů s cílem formovat intelekt a dosáhnout vyšší vzdělanost. Vzdělávání v cestovním ruchu se spojuje i s výchovou zaměřenou na všestranný rozvoj osobnosti zaměstnanců a manažerů. (**Gúčík M.: Krátký slovník cestovního ruchu, 2004**)

3.2.3. Kvalita ve vzdělávání²

Úroveň vzdělávání zajišťující optimální uspokojování vzdělávacích potřeb. Obvykle je kvalita chápána jako splnění požadované úrovně nebo překročení požadavků klientů. Je dána vzdělávacími cíli a stupněm splnění a hlavně výsledky, kterých bylo dosaženo vzdělávací činností. Jejím předpokladem je stálá inovace vzdělávacích procesů a služeb. Problém kvality je proces stále aktuální, který vzhledem ke změnám potřeb musí být neustále monitorován.

Externím hodnocením kvality procesu a podmínek vzdělávání se zabývá Česká školní inspekce. Na externím hodnocení kvality obsahu se podílejí vedle Národního ústavu odborného vzdělávání také Výzkumný ústav pedagogický v Praze a Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. Interním hodnocením kvality neboli sebehodnocením (vlastním hodnocením, autoevaluací) by se měly zabývat školy samy.

Kvalita vzdělávání je ovlivňována:

- definováním základní vzdělávací koncepce a strategie,
- kvalifikovaností vzdělávatelů, jejich výběrem a přípravou,
- motivací účastníků,
- schopností zjistit skutečné vzdělávací potřeby,
- kvalitou akreditace,
- tvorbou a výběrem metod, přístupů,
- hodnocením každé vzdělávací aktivity a schopností inovace.

Kvalita vzdělávání je určena:

- kvalitou obsahu vzdělávání,
- kvalitou procesu vzdělávání,

² Zdroj: www.nuov.cz

- podmínkami vzdělávání, které vytváří management školy.

3.2.4. Vzdělání

Soustava vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností, utvoření morálních rysů a osobitých zájmů. Je výsledkem procesů zaměřených na utváření osobnosti, výsledkem vzdělávání.

Úroveň, kterou účastník dosáhne při vzdělávání. Tato úroveň je považována za systém otevřený, který je vzděláním neustále obnovován, rozšiřován a prohlubován. Vzdělání můžeme členit podle stupňů školské soustavy na základní, střední, vyšší a vysokoškolské nebo podle vztahu k profesní orientaci na všeobecné a odborné (součást kvalifikace). **(Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002)**

3.2.5. Školství

Součást státní infrastruktury, která má poslání v poskytování vzdělání jako sociální služby. Institucionálně je charakterizováno školskou soustavou (soustavou škol a školských zařízení a podpůrných struktur), včetně lidských zdrojů, které poslání školství naplňují. **(Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002)**

3.2.6. Kurz

Samostatná vzdělávací forma, většinou složená z více jednotek: lekcí, přednášek, cvičení, seminářů, studijních úkolů a zkoušek směřujících k naplnění vzdělávacího cíle. Ucelená vzdělávací jednotka jako součást vyšší studijní formy. **(Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002)**

3.2.7. Odborné kurzy

Právnícké osoby, které vykonávají činnost středních nebo vyšších odborných škol mohou vedle vzdělávání podle vzdělávacích programů uskutečňovat odborné kurzy, kurzy jednotlivých předmětů nebo jiných ucelených částí učiva nebo pomaturitní specializační kurzy. Kurzy neposkytují stupeň vzdělání a lze je poskytnout za úplatu. Dokladem o úspěšném ukončení kursu je osvědčení. **(Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)**

3.3. Vzdělávací politika³

Vzdělávací politiku lze vymezit jako souhrn konkrétních činností a opatření, kterými zejména stát, ale i další subjekty ovlivňují celou vzdělávací oblast. (**Krebs V., Durdisová J., Poláková O., Žižková J.: Sociální politika, 1997**)

Vzdělávací politika je politika, která zahrnuje principy, priority, cíle a metody rozhodování vztahující se k uplatňování společenského vlivu na vzdělávání. Toto rozhodování se týká stanovení strategických záměrů rozvoje vzdělávání, legislativního rámce činnosti vzdělávacích a vzdělávaných subjektů a způsobů jejich kontroly. (**Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002**)

3.3.1. Nástroje vzdělávací politiky:

- plánování
- legislativa
- financování
- kutikulární politika
- evaluace
- monitorování
- vzdělávací reforma

3.3.2. Subjekty vzdělávací politiky:

- zvolení politici
- školská administrativa
- učitelé a jejich organizace
- rodiče a jejich asociace
- žáci a studenti
- církve
- zaměstnavatelé
- vzdělávací experti

³ Zdroj pro celou kapitolu vzdělávací politika: Brdek M., Vychová H.: Evropská vzdělávací politika – programy, principy a cíle, 2004

3.3.3. Principy vzdělávací politiky:

▪ Princip rovnosti příležitosti ke vzdělání

Vzdělávací politika založená na tomto principu se snaží o to, aby všichni občané měli rovné šance v přístupu ke vzdělávání.

▪ Princip celoživotního vzdělání

Koncept celoživotního učení je odpovědí na zvyšující se význam informací, na účast jedince na demokratickém rozhodování, na výzvy a problémy stále se vyvíjející technologie. Celá ekonomika i společnost vyžadují neustálé obnovování znalostí a dovedností a získávání nové kvalifikace.

▪ Princip individualizace a diferenciac

Princip individualizace znamená individuální přístup k potřebám vzdělaných. V procesu vzdělání je třeba vycházet z odlišných schopností a možností jednotlivých studentů, které je třeba respektovat. Princip diferenciac ve vzdělání vyjadřuje rozmanitost vzdělávacích potřeb.

▪ Princip internacionalizace

Vzdělávací politika zaujímá ve většině zemí významné místo, také se stává záležitostí mezinárodní spolupráce a do určité míry i nadnárodní koordinace.

3.3.4. Vzdělávací politika Evropské unie

Vzdělávací politiku EU lze vymezit jako souhrn činností a iniciativ EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Vzdělávací politika však nepatří mezi společné politiky Evropské unie. Pravomoci ve vzdělávací politice zůstávají v rukou členských zemích.

Instituce a organizace EU působící v oblasti vzdělávací politiky

Nejdůležitějšími institucemi jsou Evropská rada a Rada Evropské unie (Rada ministrů). Mezi mnoha agenturami EU působícími v oblasti vzdělávání je nejstarší Evropské centrum pro rozvoj odborného školství (CEDEFOP). Mezi další patří Evropský univerzitní institut, Evropská nadace pro odbornou praxi a informační síť (EURYDICE). Ve všech členských zemích byla zřízena Národní informační střediska pro uznávání akademického vzdělání (NARIC).

Programy EU na podporu vzdělávání

V současné době je Česká republika zapojena do následujících programů:

- **Socrates** (2000 – 2006 + n⁴)

Vznikl v roce 1995 a byl schválen EU do konce roku 1999. Od roku 2000 pokračuje program pod pracovním názvem SOCRATES II s platností do konce roku 2006. Zahrnuje celý soubor aktivit.

Jedná se o tři základní pilíře vzdělávací politiky:

COMENIUS - program v rámci všeobecného vzdělání

ERASMUS - program vysokoškolského vzdělání

GRUNDTVIG - program pro celoživotní vzdělání

Tyto tři programy tvoří základ a na ně navazují další programy:

LINGUA - program zaměřený na podporu jazykového vzdělávání

MINERVA - program otevřeného a distančního vzdělání

Průzkum a inovace (aktivita ARION a EURYDICE)

Společné akce (spolupráce s dalšími programy EU)

Doplňkové aktivity

- **Leonardo da Vinci** (2000 – 2006 + n)

V oblasti výměnné odborné praxe byl zaveden zvláštní program, který absolventům učňovských, středních, vyšších a vysokých škol dává možnost získat v daném oboru odbornou praxi. Programu se mohou zúčastnit také studující z řad dospělých, kteří mají zájem o podobnou kvalifikaci. Cílem programu je zlepšovat dovednosti a kompetence, zdokonalovat kvalitu a přístup, zdůrazňovat význam a posilovat úlohu odborného vzdělávání v procesu inovací.

- **Mládež** (2000 – 2006 + n)

Program Mládež usnadňuje mobilitu méně privilegovaných mladých lidí mimo rámec vzdělávacího cyklu s cílem umožnit jim přístup k místním projektům, které by doplnily jejich občanské vzdělání. Program je určen všem mladým lidem ve věku 15-25 let, pracovníkům s mládeží, místním úřadům, institucím zaměřených na oblast mimoškolního vzdělávání.

- **Erasmus Mundus, Tempus, eLearning**

- **Programy spolupráce se třetími zeměmi** (Latinská Amerika, USA, Kanada, Austrálie, Asie, ...)

- **Program spolupráce EHP/Norsko**

⁴ Tzn., že program je koncipován na léta 2000-2006, přičemž projekty schválené v roce 2006 budou dobíhat ještě v letech 2007, 2008.

V následujících letech 2007-2013 bude tato struktura následující:⁵

▪ **Integrovaný akční program v oblasti celoživotního učení** – slučující

dosavadní programy Socrates (včetně všech jeho podprogramů) a

Leonardo da Vinci.

Pro nový integrovaný akční program v oblasti celoživotního učení jsou důležité následující změny:

- 1) výrazné navýšení finančních prostředků,
- 2) sjednocení dosavadních rozptýlených programů,
- 3) podpora mobility jako jeden z pilířů nového programu,
- 4) větší decentralizace (tzn. že více projektů bude schvalováno na národní úrovni, nikoli v Bruselu),
- 5) zjednodušení administrativních procedur.

Struktura tohoto nového programu, který je zaměřen na komplexní pojetí celoživotního učení, bude následující:

Comenius – školní vzdělávání

Erasmus – vysokoškolské vzdělávání (včetně odborného vzdělávání na VŠ)

Grundtvig – vzdělávání dospělých

Leonardo da Vinci – odborná příprava

Transversální program – průřezová opatření pro rozvoj politik a spolupráce v oblasti celoživotního učení, inovace, podpora studia jazyků, ICT, atd.

Jean Monet – podpora institucí aktivních na poli studia evropské integrace

▪ **Mládež v akci** (rozšíření věkové hranice: 13-30 let, rozšíření aktivit, nárůst rozpočtu)

▪ **Erasmus Mundus, Tempus, eLearning**

▪ **Programy spolupráce se třetími zeměmi** (Latinská Amerika, USA, Kanada, Austrálie, Asie, ...)

▪ **Program spolupráce EHP/Norsko**

Ministerstvo školství a mládeže považuje za zásadní, aby Česká republika byla připravena na své řádné zapojení do těchto programů a stala se tak jednou z nejlépe připravených zemí z hlediska efektivní administrace programů a čerpání finančních prostředků. V roce 2005 bylo tudíž rozhodnuto, že implementace vzdělávacích programů EU v České republice bude od 1.1.2006 zajištěna jednotnou Národní agenturou zajišťující realizaci

⁵ Zdroj: www.msmt.cz

veškerých vzdělávacích programů Evropské unie v ČR. Výhodou tohoto sjednocení je usnadnění informovanosti pro všechny potencionální účastníky programů, posílení transparentnosti a koordinace v administraci programů, využití dosavadních zkušeností z realizace programů a efektivní využití finančních a personálních zdrojů. Tato nová jednotná Národní agentura bude ustavena rozšířením současné Národní agentury Socrates a začleněním Národní agentury Leonardo da Vinci do této struktury. Národní agentura bude i nadále součástí Centra pro studium vysokého školství, příspěvkové organizace MŠMT. Dosavadní činnost Národní agentury Socrates byla zaměřena na realizace programů Socrates (včetně všech jeho podprogramů – Comenius, Erasmus, Grundtvig, Lingua, Arion, atd.); eLearning; Tempus; Erasmus Mundus; Program spolupráce EHP/Norsko; informace o programech spolupráce se třetími zeměmi. Od 1.1.2006 je připojena i realizace programu Leonardo da Vinci.

3.4. Vzdělávací soustava

Obecně je vzdělávací soustava uspořádání prvků, jevů nebo činností do jednotného celku. Nesprávně se pojem zaměňuje s pojmem systém. Systém má své zákonitosti a soustava se může stát systémem pouze při jejich dodržení. Vzdělávací soustava je souhrn všech škol a vzdělávacích institucí, včetně institucí podpůrných (výzkumných, poradenských, informačních), institucí kulturně osvětových (muzea, knihovny, galerie), které jsou potřebné k zajištění vzdělávání. V širším pojetí se pod ní zahrnuje i působení hromadných sdělovacích prostředků a počítačových sítí. Řízení vzdělávací soustavy vychází ze vzdělávací politiky. (**Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002**)

3.4.1. Vzdělávací soustava České republiky

Česká vzdělávací soustava (Příloha č.1 – Schéma vzdělávací soustavy České republiky) má oddělené úrovně vzdělávání jimž také odpovídají i různé typy škol. Vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení podle školského zákona. Škola uskutečňuje vzdělávání podle vzdělávacích programů.

3.4.2. Formy vzdělávání (střední a vyšší odborné vzdělávání)

Základní vzdělávání se uskutečňuje v denní formě vzdělávání. Střední a vyšší odborné vzdělávání se uskutečňuje v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání. Vzdělání dosažené ve všech formách vzdělávání je rovnocenné.

Denní formou se rozumí výuka organizovaná pravidelně každý den v pětidenním vyučovacím týdnu v průběhu školního roku.

Večerní formou se rozumí výuka organizována pravidelně několikrát v týdnu v rozsahu 10 až 18 hodin týdně v průběhu školního roku zpravidla v odpoledních a večerních hodinách.

Dálkovou formou se rozumí samostatné studium spojené s konzultacemi v rozsahu 200 až 220 konzultačních hodin v průběhu školního roku.

Distanční formou se rozumí samostatné studium uskutečňované převážně nebo zcela prostřednictvím informačních technologií, popřípadě spojené s individuálními konzultacemi.

Kombinovanou formou se rozumí střídání denní a jiné formy vzdělávání.

Délka dálkového, večerního, distančního nebo kombinovaného vzdělávání je nejvýše o 1 rok delší než doba vzdělávání v denní formě. (**Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon**)

3.4.3. Typy škol:

Základní školy

Základní školy poskytují obyvatelstvu základní vzdělávání a jsou základem jeho vzdělanosti. Děti zahajují povinnou školní docházku většinou ve věku šesti let. Základní škola má devět ročníků a člení se na první a druhý stupeň. Poslední čtyři roky mohou být absolvovány i na osmiletém gymnáziu. Úspěšným absolvováním deváté třídy získá žák základní vzdělání.

Speciální školy

Speciální školy jsou určeny pro zdravotně postižené děti. Poskytují jim jak možnost předškolní výchovy, tak i povinně základní vzdělání, vzdělání střední, vyšší, popř. i speciální přípravu na povolání. Ke splnění své funkce využívají pedagogové těchto škol speciálních pedagogických metod přiměřených schopnostem, možnostem a potřebám žáků.

Střední školy

Střední školy poskytují vědomosti a dovednosti, které jsou potřebné pro profesní uplatnění nebo pro pokračování ve studiu na vysokých školách, vysokoškolských institutech nebo vyšších odborných školách.

Střední školy mohou poskytovat tři úrovně vzdělávání:

- Střední odborné vzdělání jako druhá úroveň vzdělávání umožňuje získat kvalifikaci pro výkon souboru pracovních činností, při nichž je nutné samostatně uplatnit ve škole či praxi získané vědomosti, dovednosti a návyky. Formou certifikátu potvrzujícího úspěšné ukončení tohoto stupně vzdělávání je výuční list či vysvědčení o závěrečné zkoušce.
- Třetí úroveň vzdělávání je možno dosáhnout studiem některé střední školy, která poskytuje žákům těchto škol široký všeobecně vzdělávací popřípadě odborný základ nutný pro jejich další studium na vyšší odborné nebo vysoké škole, nebo pro jejich pracovní a společenské uplatnění v praxi. Dokladem o získání je maturitní vysvědčení. Tato úroveň zahrnuje dva základní druhy vzdělávání, všeobecné poskytující úplné střední vzdělání, a odborné, které poskytuje úplné střední odborné vzdělání.
- Čtvrtá úroveň vzdělávání, kterou mohou poskytovat střední školy, je vyšší odborné vzdělávání. Vyšší odborné vzdělávání umožňuje žákům těchto škol získat kvalifikaci pro činnosti, které vyžadují vědomosti a dovednosti patřící zčásti již do vysokoškolské oblasti. Certifikátem o absolvování je vysvědčení o absolutoriu vyššího odborného vzdělání. (**Světlík J.: Marketing školy, 1996**)

Gymnázium

Gymnázium je střední škola poskytující úplné střední vzdělání, které je ukončené maturitou.

Střední odborné školy

Střední odborné školy představují širokou oblast středního odborného vzdělávání. Proto poskytují kromě všeobecného vzdělání i profesní přípravu, která vyžaduje potřebné odborné znalosti a dovednosti. Získané vzdělání umožňuje vykonávat samostatně rozsáhlý okruh komplexních pracovních činností vyžadujících spíše nerutinní přístupy a vyžadující vyšší úroveň intelektuálních dovedností.

Střední odborná učiliště

Střední odborná učiliště poskytují střední odborné vzdělání. Vzdělávání na těchto typech škol trvá alespoň dva roky a ukončuje se učňovskou zkouškou. Neoddělitelnou součástí vzdělávání je praktický výcvik.

Integrované střední školy

Integrované střední školy představují významný prvek institucionální reformy středního školství. Nabízejí možnost vyučení v určitém oboru resp. získání úplného středního odborného vzdělání.

Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy připravují studenty na kvalifikovaný výkon náročných odborných činností nebo prohlubují dosažené vzdělání pro výkon konkrétních náročných činností, které nevyžadují výhradně vysokoškolské vzdělání, ale specificky prohloubené a prakticky orientované vzdělání odborné. (Světlík J.: **Marketing školy**, 1996)

Vysoké školy

Vysoké školy jsou vysokoškolské instituce, které mají akreditovaný nejméně jeden magisterský studijní program a vykonávají akademickou tvůrčí činnost. Můžou se členit na fakulty, vysokoškolské ústavy a jiná vědecká nebo pedagogická pracoviště. Jako vysokoškolské instituce mají výhradní právo udělovat akademické tituly.

Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti. Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy s programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je určen typem uskutečňovaných akreditovaných studijních programů. Typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský.

Bakalářský studijní program je zaměřen na přípravu k výkonu povolání a ke studiu v magisterském studijním programu. Využívají se bezprostředně soudobé poznatky a metody, obsahuje též v potřebném rozsahu teoretické poznatky. Standardní doba studia včetně praxe je nejméně tři a nejvýše čtyři roky.

Magisterský studijní program je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti. Navazuje na bakalářský program, standardní doba tohoto studia je nejméně jeden a nejvýše tři roky. V případech, kdy to vyžaduje charakter studijního programu, může být udělena akreditace magisterskému studijnímu programu, který nenavazuje na bakalářský program. V tomto případě je standardní doba studia nejméně čtyři a nejvýše šest let.

Doktorský studijní program je zaměřen na vědeckou a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění. Standardní doba studia je tři roky.

Fakulta je součástí vysoké školy, která má akreditovaný nejméně jeden magisterský studijní program a je způsobilá vytvořit příslušné akademické orgány fakulty.

Vysokoškolský institut je vysokoškolská instituce neuniverzitního typu, která má akreditovaný alespoň jeden bakalářský studijní program. (**Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách**)

3.4.4. Akreditace

Akreditací studijního programu rozumíme oprávnění k jeho uskutečňování v určité vzdělávací instituci. O akreditaci rozhoduje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě odborného posouzení Akreditačním kolegiem. Ověření způsobilosti uznání platnosti. Proces vyústující v rozhodnutí, jímž se určitému vzdělávacímu programu nebo organizaci (instituci) vyjadřuje oficiální uznání, že splňuje dané požadavky, tzn. vyhovuje předem stanoveným standardům za podmínek stanovených v předepsané dokumentaci. (**Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon**)

3.4.5. Vyučovací proces

Vyučovací proces se může uskutečňovat v řadě organizačních forem. Jedná se především o formu vyučovacích hodin ve třídách nebo studijních skupinách, výrobní práci, odbornou praxi, exkurze, samostatnou práci, individuální výuku učitele se studentem. (**Světlík J.: Marketing školy, 1996**)

3.4.6. Evaluace školy

Evaluací školy rozumíme vyhodnocení úrovně všech aktivit řízení školy (plánování, řízení, organizování a kontrola) včetně kvality jejich výsledného produktu, tj. vzdělávacího programu. (**Světlík J.: Marketing školy, 1996**)

3.4.7. Ostatní organizace řízené MŠMT:

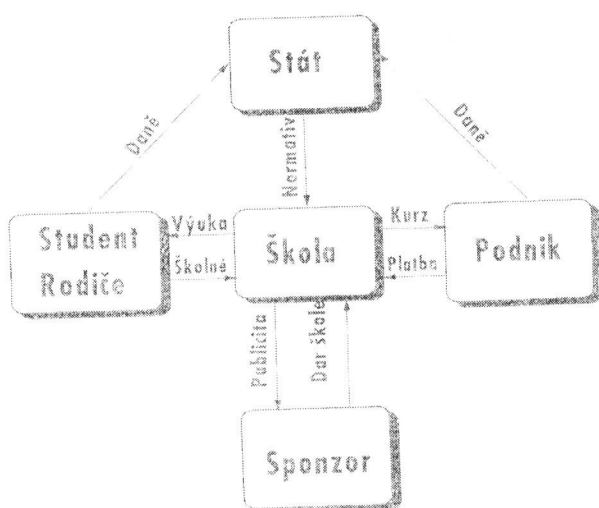
- Školské úřady
- Česká školní inspekce
- Ústav pro informace ve vzdělávání
- Výzkumný ústav odborného školství
- Výzkumný ústav pedagogický v Praze
- Pedagogická centra

- Institut pedagogicko psychologického poradenství
- Státní technická knihovna
- a jiné

3.5. Trh vzdělávacích služeb

Trh vzdělávacích služeb můžeme chápat jako určitou oblast ekonomické reality společnosti, ve které dochází k výměně činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty (škola, domácnost, stát) prostřednictvím směny. (Světlík J.: Marketing školy, 1996)

Obr.č. 1 Schéma trhu vzdělávání

3.5.1. Vzdělávací potřeby

Vznikají jako hypotetický stav, který je uvědomovaný nebo neuvědomovaný, kdy jedinci chybí dovednosti nebo znalosti, které mají význam pro jeho další existenci, zachování psychických nebo společenských funkcí. Také je možné je charakterizovat jako interval mezi aktuálním výkonem a předem definovaným standardem výkonnosti. Potřeby jsou významné především v dalším profesním vzdělání a v podnikovém vzdělání jako nutnost při tvorbě vzdělávacích programů. Problémem je jejich zjišťování. Vzdělávací potřeby lze definovat jako potřeby sociální. Jsou ovlivňovány především trhem práce, ale i vlivy osobnostními a společenskými. Vzdělávací potřeby jednotlivce korelují se vzdělávacími potřebami společnosti. V ideálním případě by mělo jít o vztah totožnosti. Vzdělávací potřeby vyvolávají vzdělávací poptávku. (Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002)

3.5.2. Vzdělávací poptávka

Jednostranný projev vůle jednotlivce kultivovat vzděláním svou osobnost, vznikající na základě vzdělávací potřeby. Platí základní vztahy mezi nabídkou a poptávkou projevující se ve školách zejména způsobem a rozsahem přijímání a zejména v ceně a kvalitě nabízených vzdělávacích služeb. Vzdělávací poptávka je ovlivňována především poptávkou na trhu práce. Dále pak je ovlivňována společenskými podmínkami (tradicí, historickou situací). Pokud růstu poptávky neodpovídá nabídka, může dojít k poptávkové inflaci, která narušuje cenové i kvalitativní vazby na trhu vzdělávání a v celé oblasti vzdělávání. (**Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002**)

3.5.3. Vzdělávací nabídka

Vzdělávací nabídka školy je tvořena vzdělávacím programem. Vzdělávací program je jednou z částí komplexního kurikula školy tvořící její komplexní nabídku. Vzdělávacím programem rozumíme organizovaný sled vzdělávacích akcí.

Komplexní kurikulum školy má tyto části:

- vzdělávací program školy (formální kurikulum), který zahrnuje cíle, obsah, organizaci, prostředky vzdělávání a způsob, jakým je program realizován ve vzdělávacím procesu;
- neformální kurikulum, které obsahuje rozšiřující aktivity školy (výlety, exkurze, soutěže, sportovní a kulturní aktivity, společenské aktivity atd.);
- skryté kurikulum postihující „skryté“ stránky života školy, které ve škole vycítíme, ale jsou těžko postižitelné. Patří sem klima školy, vztahy mezi učitelem a žákem, postavení a vztahy školy ve vzdělávací soustavě, síť vztahů s dalšími partnery školy aj. (**Světlík J.: Marketing školy, 1996**)

Vzdělávací nabídka vyšších a středních škol

Vzdělávací nabídka vyšších a středních škol je představována učebním plánem těchto škol. Ten je tvořen jedním nebo více studijními obory. V rámci těchto oborů mohou existovat specializace. Učební plán je tvořen předměty povinnými a předměty volitelnými. Obsah a časové rozložení výuky v jednotlivých předmětech jsou dány učební osnovou těchto předmětů.

Vzdělávací nabídka vysokých škol

Vzdělávací nabídku vysokých škol představuje studijní program. Studijním programem se rozumí projekt, který škola vypracovala a který byl akreditován, vymezující způsob získání vzdělání na příslušné škole. Studijní program určuje cílový stav studia, jinými slovy stanovuje, co musí student absolvovat, aby získal příslušný akademický titul.

3.5.4. Celoživotní vzdělání a vzdělávání dospělých

Jiný charakter mají vzdělávací programy nabízené vzdělávacími institucemi, které vyvíjejí své aktivity na trhu tzv. celoživotního vzdělávání. Zabývá se vzděláváním dospělých a posláním je organizování a akreditace vzdělávacích aktivit v oblasti rozvoje lidských zdrojů a celoživotního vzdělávání. Zahrnuje vzdělávací programy, které jsou tvořeny krátkodobými, dlouhodobými kurzy a semináři. Cílovým trhem pro tyto kurzy budou především nezaměstnaní, osoby mající zájem o získání nové kvalifikace nebo ti pracovníci, kteří si chtějí prohloubit své vzdělání v určitém specifickém oboru. (Světlík J.: **Marketing školy, 1996**)

Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je proces, ve kterém se dospělý člověk aktivně, systematicky a kontinuálně učí za účelem změny znalostí, názorů, hodnot, schopností a dovedností. Dospělým ve smyslu vzdělávání dospělých je osoba, jejíž hlavní sociální role se dají charakterizovat statusem dospělého a která zároveň ukončila svou vzdělávací dráhu ve formálním vzdělávacím systému. Za další vzdělávání a odbornou přípravu dospělých se považují všechny druhy vzdělávání a přípravy vztahující se k profesi, které jsou organizovány, financovány nebo sponzorovány veřejnoprávními institucemi, poskytovány zaměstnavateli nebo financovány samotnými účastníky. Řadí se sem všechny formy organizovaného a systematického vzdělávání a přípravy, jejichž účelem je to, aby si v nich lidé osvojili znalosti a nebo nové dovednosti pro současné či budoucí povolání, ke zvýšení svých příjmů, ke zlepšení možností uplatnění na současném či jiném pracovním místě nebo vůbec k získání dalších výhod a postupů v zaměstnání. Do tohoto vzdělání se nezahrnuje vojenská příprava sni řádné (denní) studium na úrovni terciárního vzdělávání. (Průcha J.: **Vzdělávání a školství ve světě, 1999**)

3.6. Marketing vzdělávání

Marketing vzdělávací instituce je koncepce vzdělávací a obchodní politiky instituce a způsob jejího chování zaměřený na ekonomickou úspěšnost v tržních podmínkách. Popisuje způsob, jak cíleně nabízet služby zájemcům o vzdělávání, eventuálně vzbuzovat zájem o tyto služby. Marketing pro instituce vzdělávání dospělých znamená prosadit se, udržet se a prosperovat na trhu. Cílem marketingu je dostat potřebnou vzdělávací nabídku správnému zájemci, ve správnou dobu, ve správném čase, ve správné kvalitě. V oblasti vzdělávání je vhodné respektovat i tzv. společenskou orientaci marketingu, což znamená vedle přání a potřeb

zákazníků (klientů) sledovat i vývojové trendy a vývoj společenských potřeb a přání.

(Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, 2002)

3.6.1. Marketingový mix

K realizaci marketingu existuje řada nástrojů. Pro jejich využití a vzájemné působení se užívá marketingový mix. Marketingový mix školy je tvořen 5P, které jsou představovány těmito marketingovými nástroji:

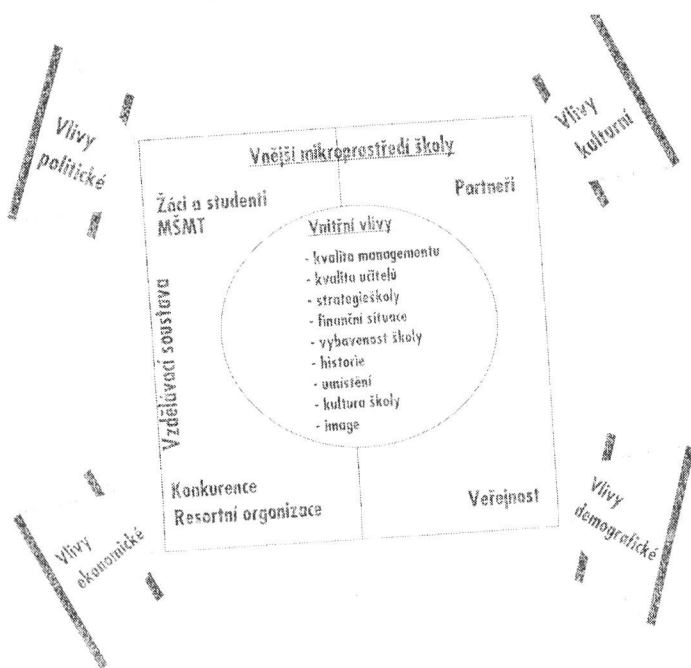
- vzdělávací program školy (product)
- cena poskytované služby (price)
- distribuce vzdělávacího programu (placement)
- komunikace (promotion) a
- lidé (people).

(Světlík J.: Marketing školy, 1996)

3.6.2. Prostředí školy

Škola je při všech svých aktivitách hluboce ovlivňována prostředím, ve kterém působí. Tyto vlivy představují různé síly působící uvnitř či vně školy. Vlivy prostředí můžeme rozdělit na vnitřní a vnější. Vlivy vnitřní působí uvnitř školy. Vlivy vnější můžeme rozdělit na vlivy přicházející z mikroprostředí nebo z makroprostředí. (Světlík J.: Marketing školy, 1996)

Obr.č. 1 Schéma prostředí školy

4. Analýza stavu vzdělávání v cestovním ruchu v České republice

Cestovní ruch, často označovaný jako „fenomén třetího tisíciletí“, vyžaduje specifické vzdělávání a školení pracovníků k dosažení spokojenosti návštěvníků v mezinárodních destinacích cestovního ruchu. Multidisciplinární charakter cestovního ruchu přitom ztěžuje vymezení a přesné definování nezbytných oblastí pro vzdělávání pracovníků v oboru cestovního ruchu. Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) ve svých dokumentech zdůrazňuje potřebu vytvoření systému vzdělávání, založeného na managementu kvality, jenž navazuje na identifikaci potřeb a očekávání těch, kteří vstupují do tohoto systému (zaměstnavatelé, vzdělávání, školitelé) a zároveň současných i budoucích potřeb průmyslu cestovního ruchu.⁶

Dynamický rozvoj cestovního ruchu v České republice po roce 1990 vyvolal i řadu změn v odborném školství. V současné době jsou ročně v České republice zajišťovány služby cestovního ruchu pro přibližně 96 miliónů⁷ návštěvníků ze zahraničí, 37 miliónů osob vyjíždějících mimo republiku a pro milióny osob využívajících různé formy domácího cestovního ruchu (statisticky není počet osob domácího cestovního ruchu sledován). Služby pro všechny tyto účastníky cestovního ruchu zajišťuje v České republice přibližně 169 tisíc⁸ pracovníků v cestovním ruchu.

Odborné školy musí připravit absolventy pro práci v rozsáhlé oblasti služeb, které uspokojují rozmanité potřeby účastníků cestovního ruchu. Jedná se o služby cestovních kanceláří a agentur, služby stravovací, ubytovací, dopravní, průvodcovské, informační, další doplňkové služby, dále pak pro práci v oblasti destinačního managementu apod.

Kapacita středního odborného a vysokoškolského vzdělávání se zaměřením na výchovu specialistů v cestovním ruchu u nás i ve světě zaznamenala významný posun. V období 80. let byly na území dnešní České republiky cca 4 hotelové školy, jedna střední ekonomická škola v Karlových Varech, Střední škola společného stravování v Praze a jedno dvouleté nástavbové studium v Táboře. Vysokoškolské studium zajišťovala pouze VŠE Praha. Systém výchovy těchto specialistů v bývalém socialistickém Československu lze označit jako systém, který vychovával

⁶ Zdroj: časopis C.O.T. č. 2/2006

⁷ Zdroj: Statistická ročenka 2005 (údaje za rok 2004)

⁸ Zdroj: Statistická ročenka 2005 (údaj za rok 2003)

počet odborníků, adekvátní aktuální odborné a ideologické poptávce dané doby. Vzdělávací systém byl ideologicky i odborně stabilizován, včetně pedagogických kádrů. Rozsáhlé politické, ekonomické i společenské změny v 90. letech přinesly i změny vzdělávání v cestovním ruchu. Pro srovnání stačí uvést příklad tábořských mezinárodních konferencí, kde se dnes setkávají zástupci z vysokoškolských pracovišť v České republice i ze zahraničí. Kvalita obsahu i metody výuky jsou však v současné době velice rozdílné, stejně jako jejich výsledný efekt.

Dynamika vývoje cestovního ruchu si vyžaduje i rychlé inovace jeho výuky a vyšší podporu výzkumu. Dosavadní výuku problematiky spojené s cestovním ruchem lze považovat za koncepčně nejednotnou a ne vždy s jasným cílem jejího výstupu. Jednou ze základních slabín našeho aktuálního vzdělávacího systému cestovního ruchu jsou samotné pedagogické kádry. Na rozdíl od již výše uvedených odborně i ideologicky stabilizovaných kádrů v socialistickém období, je cestovní ruch dnes vyučován pedagogy s velice pestrými původními vzděláními a povoláními, které často nesouvisejí s cestovním ruchem. Absence přípravy odborných učitelů zaměřených na cestovní ruch by mohla být zajímavým námětem pro pedagogické fakulty, které často hledají náplň pro zachování své nejasné existence. Za velice pozitivní lze považovat konference pořádané v Táboře, Jihlavě a Ostravě, které zařazují problematiku výuky do programu svých jednání. Kladný posun řešení lze však patrně předpokládat pouze v týmové kooperaci na vytvoření základní koncepce výuky se zaměřením na jednotnou metodologii:

- popis, strukturu a systémové uspořádání cestovního ruchu jako samostatného hospodářského odvětví
- ucelenou terminologii a její výklad
- metodu prostorové analýzy a syntézy při hodnocení využití území pro regionální rozvoj
- metodu přístupu ke vzdělávání podle věku a specializace
- vědecký výzkum směřující k novým technologiím a poznatkům podporujícím výuku cestovního ruchu.⁹

Cestovní ruch byl vždy atraktivním a žádaným studijním oborem, ale v minulosti s výrazně omezenou kapacitou pro přijímání studentů. V 90. letech 20. století v důsledku změn ve struktuře a rozsahu cestovního ruchu v České republice došlo k výraznému rozšíření nabídky studijních oborů zaměřených na cestovní ruch. V současné době je nabídka vzdělávacích programů pro oblast cestovního ruchu v České republice poměrně širší. Kromě specializovaných škol zahrnutých ve statistice v oboru č. 65 – gastronomie, hotelnictví a turismus existuje i

⁹ Zdroj: RNDr. Jiří Šíp, Sborník příspěvků z TECHNÉ Ostrava, 2004

rozsáhlá nabídka této specializace u škol jiného zaměření (na obchodních akademiích, gymnáziích, při zemědělských školách apod.), tyto školy jsou statisticky zahrnuté v jiných programech než v kapitole 65 – gastronomie, hotelnictví a turismus.

Podle statistik Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zajišťují v České republice odbornou výchovu v oboru gastronomie, hotelnictví a turismus v této kapacitě:

jedná se o školní rok **2004/2005**¹⁰

odborná učiliště

počet žáků celkem: **175 975**

počet žáků v oboru: **47 628** (27 %)

počet absolventů celkem (školní rok 2003/2004): **51 621**

počet absolventů v oboru (školní rok 2003/2004): **13 276** (26 %)

střední odborné školy

počet žáků celkem: **225 250**

počet žáků v oboru: **13 147** (6 %)

počet absolventů celkem (školní rok 2003/2004): **46 423**

počet absolventů v oboru (školní rok 2003/2004): **2 942** (6 %)

vyšší odborné školy

počet žáků celkem: **25 033**

počet žáků v oboru: **2 094** (8 %)

počet absolventů celkem (školní rok 2003/2004): **6 075**

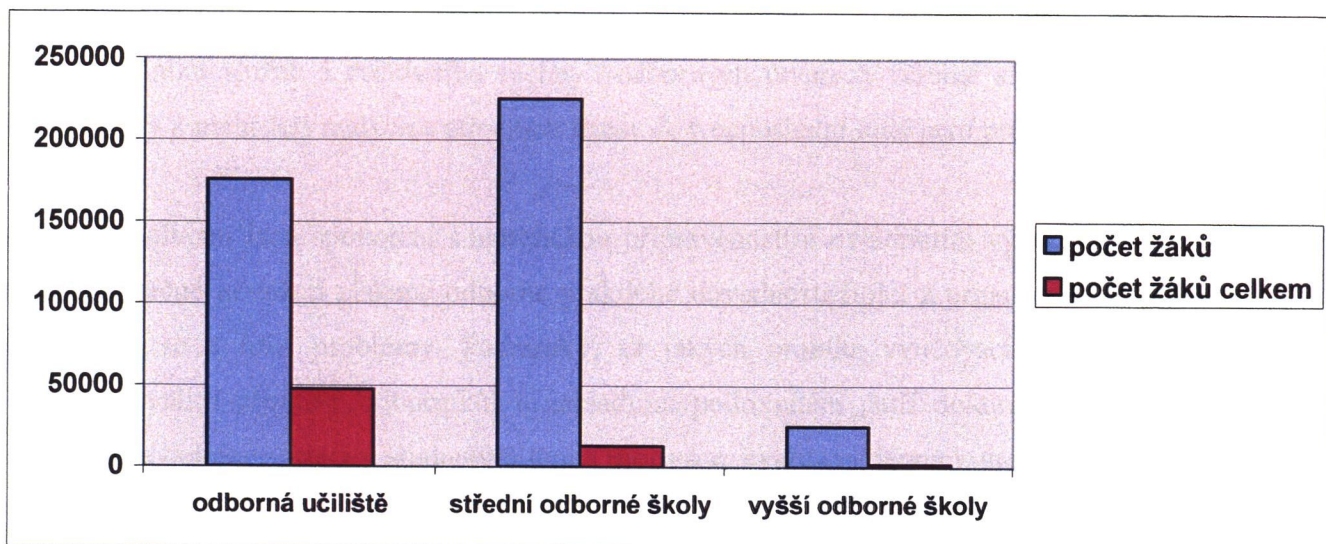
počet absolventů v oboru (školní rok 2003/2004): **549** (9 %)

vysoké školy

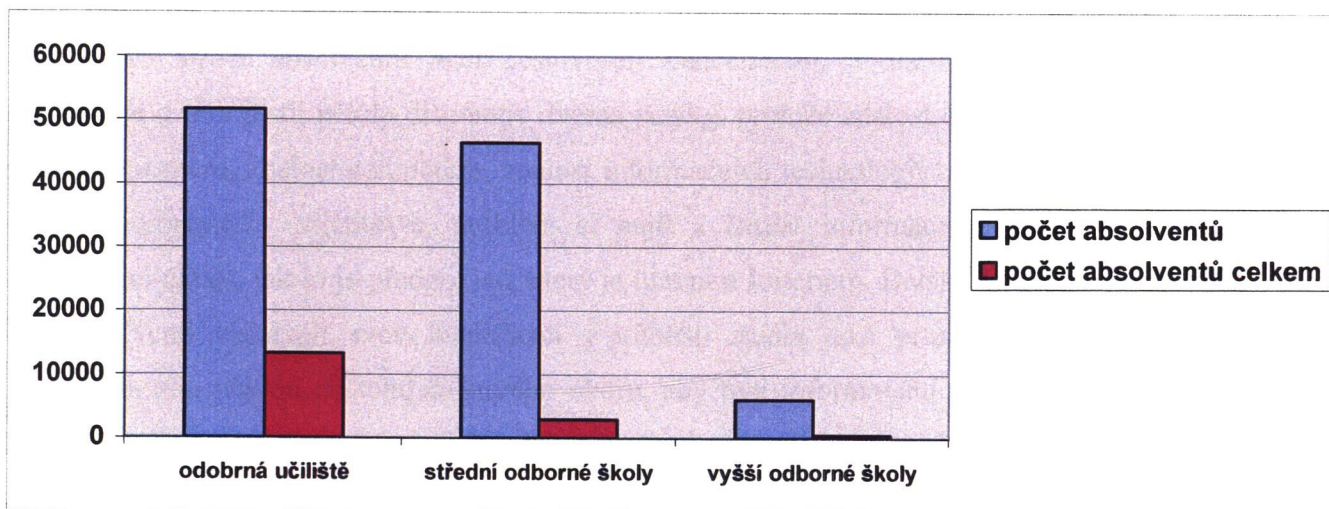
- zde není obor cestovní ruch samostatně sledovaný.

¹⁰ Zdroj: Statistická ročenka 2005

Graf č. 1 Počty žáků na odborných učilištích, středních odborných školách a vyšších odborných školách

Graf č. 2 Počty absolventů na odborných učilištích, středních odborných školách a vyšších odborných školách

Ročně ze škol různých stupňů vychází přibližně 18 000 odborníků pro cestovní ruch. Znamená to, že po více než patnácti letech existence tržních podmínek v oboru je trh práce celkem nasycen.

Absolventi škol mají možnost uplatnit se v domácím cestovním ruchu, zahraničním cestovním ruchu a turistice (zahraniční delegáti) včetně kongresové turistiky, v obchodních službách cestovních kanceláří a cestovních agentur, v ubytovacích službách hotelů a ubytovacích

zařízeních, ve stravovacích zařízeních a souvisejících zařízeních poskytující služby, ve společenských a kulturních službách (průvodci, památkové instituce aj.), jako analytici a projektanti informačních systémů, správci počítačových sítí, odborníci na návrhy a implementaci. Uplatní se jako manažeři střední úrovně řízení obchodních firem a obchodních útvarů, podniků služeb a cestovního ruchu, v odborných útvarech veřejné sféry, organizacích státní správy a manažeři malých a středních firem. A v neposlední řadě jako průvodci cestovního ruchu.

Absolventi jsou spokojeni s teoretickou připraveností a ovládnutím výpočetní techniky, za nedostatečné považují získané odborné praktické dovednosti řídicí a organizační, schopnost rozhodovat se a řešit problémy. Podmínky, za jakých probíhá vyučovací proces, výrazně ovlivňují kvalitu přípravy odborníků. K základním podmínkám patří dokumenty a předpisy, úroveň dosavadního vzdělání studentů a jejich motivace, kvalita pedagogů, úroveň, aktuálnost a dostupnost studijních materiálů, kvalita prostředí (vybavení školy, počty studentů ve skupinách, sepnutost výuky s praxí v reálném pracovním prostředí). K širším podmínkám patří i prestiž vzdělání ve společnosti. Vše je ovlivněno především omezenými finančními zdroji.

4.1. Pracovníci v cestovním ruchu a nároky na ně¹¹

Zájem a hlad cestovních kancelářů po skutečných odbornících je velký. Jsou dvě hlavní kritéria pro výběr absolventů škol cestovními kancelářemi. V dnešní době se už vůbec nediskutuje o tom jestli někdo disponuje dvěma jazyky, protože znalost dvou světových jazyků slovem a písmem, znalost computeru, znalost informačních technologií tak, aby se dotyční byli schopni automaticky orientovat, problém si najít a čerpat informace nezbytné pro řešení konkrétního úkolu, tak to je předpoklad, který je hlavním kritériem. Dalším faktorem je potřeba, aby absolventi získávali svou kvalifikaci v průběhu studia také praxí, aby věděli než se rozhodnou, zda půjdou do toho či kterého oboru, aby byli informováni v průběhu studia nebo před tím než se rozhodnou jak svou kariéru nasměrují, tedy aby měli možnost být již předem do samotného procesu „hození“, protože cestovní ruch a obory s ním související jsou především o práci s lidmi, je to o neustálých stresech, je to o tom, že 24 hodin denně pracuje člověk s lidmi a za každých okolností platí: náš zákazník náš pán. Takže zde musí být velmi vysoká psychická odolnost, časová flexibilita a připravenost, umět řešit problémy, komunikovat s lidmi, být schopni zvládat nepříjemné situace, často i krizové. Toto kritérium je velmi podstatné a ve finálních situacích osobnostní předpoklady rozhodují o tom, zda zájemci o práci v cestovním

¹¹ Zdroj: Ing. Kamila Mišinová, Sborník z konference vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s., 2004

ruchu uspějí. Tím není myšleno jen, jestli si v té či oné cestovní kanceláři získají místo, ale především to, jestli v tom oboru budou spokojeni.

Lidé, tedy pracovníci různých subjektů cestovního ruchu, a jejich činnosti jsou přímou součástí přípravy a realizace služeb cestovního ruchu, ve své podstatě jsou lidé součástí nabízených služeb. Bez nadsázky lze říci, že jací jsou pracovníci příslušného subjektu, ať už se jedná o hotel, stravovací zařízení, přepravce nebo cestovní kancelář, taková je i úroveň a kvalita poskytovaných služeb. Jestliže se podíváme na pracovníka v oblasti cestovního ruchu z pohledu aplikace marketingových nástrojů, stojí za připomenutí ještě jeden fakt. Jedním z podstatných rysů marketingu je, že by praktické používání zásad mělo být věcí všech pracovníků firmy, aby přinášelo očekávané výsledky, nikoliv jen záležitosti vrcholového managementu společnosti. Prvním požadavkem na pracovníka cestovního ruchu je vysoká kvalifikace a odbornost, která vlastně vytváří předpoklady pro praktické naplňování této zásady. Pracovník cestovního ruchu by měl splňovat samozřejmě ještě některé další požadavky:

- velmi dobrá znalost produktu, novinek, trendů,
- zdvořilost, ochota, vzornost vůči zákazníkům,
- schopnost vytvářet dobré vztahy s jinými lidmi,
- schopnost vcítit se do problémů druhých,
- flexibilita v chování,
- důvěryhodnost a úroveň vystupování,
- spolehlivost a zodpovědnost,
- komunikativnost.

Některé požadavky může pracovník splnit díky vrozeným předpokladům, které je třeba kultivovat žádoucím směrem, aby je mohl při plnění pracovních úkolů řádně uplatňovat. Vysokou kvalifikaci a odbornost však může získat pouze studiem na odborné škole a následnou praxí. A vrozené předpoklady pak samozřejmě díky získané kvalifikaci, odbornosti a praxi může rozvinout do potřebné šíře.

4.2. Možnosti zkvalitnění výuky v cestovním ruchu¹²

Obsah výuky v návaznosti na vývojové tendence by měl být zaměřen do těchto souhrnných skupin:

¹² Zdroj: Ing. Milan Lion, Sborník z konference vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s., 2004

1. na rozvoj osobnostních předpokladů, tj. na znalost psychologie, sociálního chování, komunikace s klientem, kontrakční schopnosti a etické chování,
2. na pěstování předpokladů pro práci v oboru cestovního ruchu, tj. vztah k oboru, návyky profesního jednání a chování, systémové myšlení, respektování firemní kultury,
3. na odborné znalosti, tj. manažerské schopnosti, analytické schopnosti, marketing, kreativitu, tvůrčí myšlení, znalost nových technologií, organizaci a ekonomiku podnikových provozů, personalistiku, znalost základních oborových norem a zákonů, řádů a předpisů, flexibilitu a inovaci,
4. na odborné dovednosti, tj. praktický provoz, organizace a technika, komunikační technika, jazykové znalosti, komunikace, bezpečnostní a hygienické předpisy.

Podle výsledků celé řady průzkumů patří mezi perspektivně nejvíce očekávané zkvalitnění dovedností: zkvalitnění jazyků, schopnost komunikace prostřednictvím moderní informační techniky, znalost problematiky životního prostředí, porozumění regionálnímu rozvoji a ekologii, znalost marketingu, schopnosti obchodního jednání. Trend směrem k rozvoji vícenásobné kvalifikace je pro tento sektor příznačný.

Vzhledem k vysoké profesní různorodosti a územnímu rozložení oboru je řešení jednotného a uceleného systému forem odborné přípravy jeho pracovníků značně složité. Mezi možnosti uplatnění použitelného systému kontinuálního odborného vzdělání lze řadit:

- a) zkvalitnění výukové úrovně odborných škol organizováním zahraničních prázdninových stáží pedagogů a vybraných studentů
- b) organizování profesních konferencí pro vedoucí pracovníky (např. ubytovacích a stravovacích služeb) spojené s výměnou zkušeností a poznatky z těchto akcí předávat podřízeným zaměstnancům
- c) organizování tréninků k podpoře odborných standardů jednotlivých profesních skupin
- d) vytvoření sboru profesních poradců – zkušených odborníků – a jejich zapojení do praktické výuky odborných škol a jednorázových školení nových managerů
- e) vytvoření skupiny odborníků k sepsání učebnic (skript) pro jednotlivé druhy odborných škol směřující k ujednocení a zkvalitnění výuky
- f) projednání možnosti vydávání tematických příloh pro jednotlivé profese působící v cestovním ruchu s redakcemi odborných časopisů (může zvýšit zájem a odbyt)

Realizace těchto možností je vzhledem k rozsahu odborných profesí ve službách cestovního ruchu, k nedostatku kvalifikovaných pedagogických pracovníků a hlavně ke značným finančním nákladům velmi náročná a bude vyžadovat mnoho úsilí všech, kterým záleží na dalším rozvoji tohoto zajímavého a perspektivního oboru. Řešení spočívá ve společném úsilí a také úzké

spolupráci řídicích odborných institucí – především Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže, České centrály pro cestovní ruch, Národní federace hotelů a restaurací, Profesního sdružení HOREKA a SPOLHOST, analytické agentury MAG CONSULTING i jednotlivých odborných škol. WTO (World Travel Organisation) očekává, že během následujících deseti let mezinárodní cestovní ruch značně vzroste a nejnavštěvovanější oblastí i nadále zůstane Evropa. Náročnost na lidské zdroje v oboru tedy ještě zesílí.

4.3. Hodnocení úrovně škol¹³

Vnější hodnocení úrovně odborných škol je především v kompetenci orgánů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Dále je prováděno nezávislými evaluačními programy a nepřímo lze úroveň škol hodnotit úspěšností absolventů na trhu práce. Pro vnitřní hodnocení mají školy svou vlastní metodiku. Mezi základní kritéria hodnocení úrovně škol lze zařadit např. úspěšnost absolventů na trhu práce, profil absolventa, praxe studentů v průběhu studia, zajištění jazykové výuky, systém řízení a strategie školy, zapojení školy do mezinárodních projektů, komunikace s absolventy, zpětná vazba, personální zabezpečení (tvůrčí a odborná činnost, vědecká a publikační činnost), aj.

4.4. Nové trendy

Budoucí rozvoj odborného vzdělávání by měl být zaměřen na odstranění nedostatků a zároveň musí odpovídat i základním trendům rozvoje cestovního ruchu a trendům ve vzdělávání. Výrazným trendem současného evropského školství je široký profil absolventa.

V cestovním ruchu se i u nás prosazují nové trendy, zejména:¹⁴

- čerpání dovolené po více částech, tím se zvyšuje počet cest jak v rámci domácího, tak i zahraničního cestovního ruchu,
- rostoucí obliba tzv. prodloužených víkendů,
- rostoucí požadavky na kvalitu u zahraničních zájezdů (vyšší kvalita ubytování, vyšší využití letecké dopravy, cesty i do vzdálených destinací)
- u mládeže roste obliba dobrodružného cestovního ruchu, individuálně organizované cesty s batůžkem, na kole atd.

¹³ Zdroj: Ing. Liběna Jarolímková, Sborník z konference vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s., 2004

¹⁴ Zdroj: www.magconsulting.cz

- zvyšuje se i podíl cest seniorů – u pobytových i poznávacích zájezdů domácích i do zahraničí.

Těmto novým trendům se musí přizpůsobit jak poskytovatelé služeb cestovního ruchu, tak i podpora jeho rozvoje.

Odborníci by měli být připravováni pro celoživotní vzdělávání, vzdělávání by mělo být zaměřeno více mezinárodně, systém mobility studentů i učitelů v rámci zemí Evropské unie je třeba zjednodušit. Ve vzdělávání bude možné v budoucnosti možné a hlavně nutné výrazněji využívat nová média. Z hlediska obsahu vzdělávání je nutné přizpůsobit výuku potřebám rozvoje oboru. Zejména prohloubit výuku vedoucí k samostatné práci, odpovědnosti a rozhodování studentů a žáků, rozvíjet komunikační schopnosti související s poskytováním osobních individuálních služeb klientů a s marketingem (i online marketingem).

Pro zajištění kvalitní přípravy je nutné vytvořit podmínky, především posílit publikační činnost v oblasti odborné literatury a doplňkových studijních materiálů a vytvořit systém vzdělávání učitelů, profesorů a lektorů odborných předmětů.

4.5. Silné a slabé stránky českého školství v oblasti cestovního ruchu¹⁵

4.5.1. Mezi silné stránky patří:

- široká nabídka studijních příležitostí v oboru cestovní ruch na všech stupních škol
- kvalitní výuka všeobecných znalostí
- poměrně vysoká sepnatost s praxí v reálném pracovním prostředí, povinná praxe je u většiny škol jako součást výuky v rozsahu několika týdnů i měsíců
- poptávka po studiu v oblasti cestovního ruchu převažuje nad kapacitami škol, je zde možnost výběru studentů
- na rozdíl od minulosti posílení výuky moderních informačních technologií a jazyků
- inovovaný a široký profil absolventů
- výuka odborníků z praxe (reálného pracovního prostředí)

¹⁵ Zdroj: Ing. Liběna Jarolímková, Sborník z konference vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s., 2004

4.5.2. Mezi slabé stránky patří:

- rozdílná úroveň nastupujících studentů
- malá dostupnost zahraniční odborné literatury
- nedostatečná publikační činnost v oboru cestovního ruchu
- nedostatečné zabezpečení aktuální studijní literaturou, existující literatura je těžko dostupná pro studenty
- při přijímání studentů se nezkoumají jejich předpoklady, zejména psychologické, pro práci v oblasti cestovního ruchu
- nedostatečné kontakty se zahraničními školami a nedostatečné zapojení studentů i učitelů do mezinárodních projektů
- nedostatečná je i výuka, která rozvíjí etiku práce v cestovním ruchu a komunikační dovednosti
- velké počty studentů a žáků ve třídách, které neumožňují využívání některých efektivních metod výuky
- neexistuje systém a zdroje pro vzdělávání učitelů v oboru
- vysoké úvahy pedagogů, které neposkytují dostatek času na vyhledávání a studium novinek v plném rozsahu
- nedostatečná výuka řídicích, organizačních, rozhodovacích schopností a umění řešení problémů
- nedoceněné odborné vzdělávání absolventů v praxi a na trhu práce, přednost dostávají často nekvalifikované pracovní síly, které se spokojí s nižším platem
- kvalita pedagogů je omezena finančním ohodnocením
- chybí návaznost na předchozí studium, jak ve výuce jazyků, tak i někdy v odborných předmětech (ve světě bývá zařazeno období pro vyrovnávací studium)
- nedostatečné finanční zdroje

5. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch

Při segmentaci vzdělávacích zařízení v cestovním ruchu jsem uvažovala střední, vyšší, vysoké (vzdělávací zařízení, které patří do vzdělávací soustavy České republiky) a specializované školy (jedná se o školu Tyrkys, s.r.o. a Pražskou informační službu) se zaměřením především na cestovní ruch a dále pak se zaměřením na hotelnictví. Do segmentace jsem nezařadila obory středních škol se zaměřením spíše na gastronomii. Jedná se obory středních odborných škol a středních odborných učilišť. Jsou to převážně obory kuchař, číšník aj.

Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle oborů

5.1.1. Středoškolské obory

Hotelnictví a turismus (maturita)

- Národohospodářská vyšší odborná škola, Vyšší zdravotnická škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Boskovice)
- Obchodní a hotelová škola, s.r.o. (Brno)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb (Brno)
- Vyšší odborná škola, Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Bzenec)
- Euroškola Česká Lípa střední odborná škola, s.r.o. (Česká Lípa)
- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- Integrovaná střední škola obchodního podnikání (České Těšín)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Dvůr Králové nad Labem)
- Integrovaná střední škola – Centrum odborné přípravy (Frenštát pod Radhoštěm)
- Hotelová škola a Obchodní a podnikatelská akademie Havířov, s.r.o. (Havířov-Podlesí)
- Soukromá hotelová škola a Střední odborné učiliště služeb, s.r.o. (Hradec Králové)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMD, Hronov, s.r.o. (Hronov)
- Soukromá střední odborná škola specializační Chomutov, s.r.o. (Chomutov)
- Hotelová škola Bohemia, s.r.o. (Chrudim)
- Hotelová škola Vincenze Priessnitze (Jeseník)
- Soukromá střední škola obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Jindřichův Hradec)

- Soukromá vyšší odborná škola územně-správní a střední hotelová škola, s.r.o.(Kladno)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Kroměříž)
- Soukromá hotelová škola Hergesell spol. s r.o. (Liberec)
- Střední odborná škola gastronomie a sužeb a Střední odborné učiliště (Liberec)
- Integrovaná střední škola (Litoměřice)
- Střední odborná škola „FORTIKA“ (Lomnice u Tišnova)
- Hotelová škola (Mariánské Lázně)
- Soukromá střední odborná škola a SOU MAJA, s.r.o. (Mladá Boleslav)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Moravská Třebová)
- Soukromá hotelová škola Bukaschool, s.r.o. (Most)
- Střední odborná škola služeb, s.r.o. (Olomouc)
- Vyšší odborná škola a Hotelová škola (Opava)
- AHOL – Střední odborná škola, s.r.o. (Ostrava)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště pro tělesně postiženou mládež (Ostrava)
- Labská hotelová škola a Střední odborné učiliště, s.r.o. (Pardubice)
- Vyšší odborná škola, Střední odborné učiliště společného stravování a Hotelová škola SČMSD Pelhřimov, s.r.o. (Pelhřimov)
- Vyšší odborná škola DAKOL a střední školy DAKOL, o.p.s. (Petrovice u Karviné)
- Hotelová škola a Střední odborné učiliště gastronomické (Plzeň 1)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Plzeň)
- Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu (Poděbrady)
- Střední hotelová škola (Praha 10)
- Soukromá obchodní akademie Stodůlky, s.r.o. (Praha 5)
- Střední technická škola hlavního města Prahy (Praha 5)
- První soukromá hotelová škola, spol. s r.o. (Praha 8)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, Praha, s.r.o. (Praha 9)
- Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb (Příbram)
- Soukromá škola cestovního ruchu, s.r.o. (Rožnov pod Radhoštěm)
- Hotelová škola Mikulov, spol. s r.o. (Sedlec)
- Integrovaná střední škola (Slavkov u Brna)
- Euroškola Strakonice střední odborná škola, s.r.o. (Strakonice)
- Střední odborná škola obchodu, služeb a provozu hotelů a střední odborné učiliště, spol. s r.o. (Strážnice)

- Střední odborné učiliště a Hotelová škola SČMSD, Šilheřovice, s.r.o. (Šilheřovice)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel a služeb (Tábor)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště gastronomie (Teplice)
- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Třebíč)
- Soukromá třinecká obchodní akademie a hotelová škola, spol. s r.o. (Třinec)
- Obchodní akademie a Hotelová škola (Turnov)
- Integrovaná střední škola, Odborné učiliště a Učiliště (Údlice)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Uherské Hradiště)
- Střední odborná škola, Střemořadí 420, Uničiv, s.r.o. (Uničiv)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště a Praktická škola (Varnsdorf)
- Hotelová škola Světlá a Obchodní akademie (Velké Meziříčí)
- Soukromá střední hotelová škola Zlín, s.r.o. (Zlín)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Znojmo, s.r.o. (Znojmo)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Žatec, spol. s r.o. (Žatec)

Management turismu a služeb (maturita)

- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, Hronov, s.r.o. (Hronov)
- Střední odborná škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA, spol. s r.o. (Praha 4)

Management turistických služeb (maturita)

- Střední odborná škola KVARTA, spol. s r.o. (Praha 3)

Pracovník cestovního ruchu (maturita)

- Soukromá ekonomická škola, s.r.o. (Benešov)
- Soukromá střední odborná škola cestovního ruchu Beroun (Beroun)

Služby a cestovní ruch (maturita)

- Střední odborná škola služeb s.r.o. (Olomouc)

Služby cestovního ruchu (maturita)

- Integrovaná střední škola obchodní (České Budějovice)
- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Choceň)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Sušice)

- Střední odborná škola (Šumperk)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště a Praktická škola (Varnsdorf)

Ekonomika a cestovní ruch (maturita)

- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, soukromá střední odborná škola s.r.o. (Jihlava)
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, Střední odborná škola s.r.o. (Žďár nad Sázavou)

Management a turismus (maturita)

- Hotelová škola Bohemia (Chrudim)
- Soukromá hotelová škola cestovního ruchu, s.r.o. (Rožnov pod Radhoštěm)
- Soukromá střední odborná škola Prima s.r.o. (Rýmařov)

Management cestovního ruchu (maturita)

- Vyšší odborná škola, Střední zemědělská škola, Střední odborné učiliště opravárenské a Odborné učiliště (Bystřice pod Pernštejnem)
- Střední odborná škola dopravy a cestovního ruchu (Krnov)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště, Učiliště a Praktická škola (Lomnice pod Popelkou)
- Soukromá střední škola podnikatelská Náchod, s.r.o. (Náchod)
- EDUCA – Střední odborná škola, s.r.o. (Nový Jičín)
- Střední odborná škola cestovního ruchu, s.r.o. (Pardubice 1)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb, s.r.o. (Praha 4)
- Obchodní akademie (Praha 8)
- Soukromá střední škola cestovního ruchu Arcus, s.r.o. (Praha 9)
- Soukromá podřípská střední odborná škola a Střední odborné učiliště o.p.s. (Roudnice nad Labem)

Management cestovního ruchu (nástavbové studium)

- EDUCA – Střední odborná škola, s.r.o. (Nový Jičín)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb, s.r.o. (Praha 4)
- Soukromá podřípská střední odborná škola a Střední odborné učiliště o.p.s. (Roudnice nad Labem)

Podnikatelství pro hotely a cestovní ruch (nástavbové studium)

- Soukromá vyšší odborná škola územně-správní a střední hotelová škola, s.r.o. (Kladno)

Hotelnictví a turismus (maturita) – pro žáky se zdravotním postižením

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště pro tělesně postiženou mládež (Ostrava)
- Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb (Příbram)

Služby cestovního ruchu (maturita) – pro žáky se zdravotním postižením

- Střední odborné škola (Šumperk)

5.1.2. Obory vyšších odborných škol

Cestovní ruch (denní studium)

- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- GOODWILL - soukromá vyšší odborná škola, s. r. o. (Frýdek-Místek)
- Obchodní akademie, Vyšší odborná škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, s. r. o. (Hradec Králové)
- Obchodní akademie a Vyšší odborná škola cestovního ruchu (Karlovy Vary)
- AHOL - Vyšší odborná škola o. p. s. (Ostrava)
- Střední odborná škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA spol. s r. o. (Praha 4)
- Gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola, spol. s r. o. (Praha 7)

Cestovní ruch (dálkové studium)

- GOODWILL - Soukromá vyšší odborná škola, s. r. o. (Frýdek-Místek)
- AHOL - Vyšší odborná škola o. p. s. (Ostrava)

Řízení hotelnictví a turistických služeb (denní studium)

- Hotelová škola, Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (Poděbrady)

Turismus (denní studium)

- Střední škola podnikatelská a Vyšší odborná škola, s. r. o. (Kroměříž)

Řízení hotelového provozu (denní studium)

- Vyšší odborná škola a Hotelová škola Opava (Opava)

Management hotelového provozu (denní studium)

- Vyšší odborná škola, Střední odborné učiliště společného stravování SČMSD Pelhřimov, s. r. o. (Pelhřimov)

Gastronomie a služby cestovního ruchu (denní studium)

- Vyšší odborná škola Havířov s. r. o. (Havířov)

5.1.3. Vysokoškolské obory

Obchodní podnikání – cestovní ruch (bakalářské studium)

Program: ekonomika a management

- Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta (České Budějovice)

Ekonomika cestovního ruchu (bakalářské studium)

Program: ekonomika a management

- Slezská univerzita v Opavě, Obchodně- podnikatelská fakulta v Karviné (Karviná)

Hotelnictví (bakalářské studium)

Program: Ekonomika a management

- Slezská univerzita v Opavě, Obchodně- podnikatelská fakulta v Karviné (Karviná)

Management cestovního ruchu (bakalářské studium)

Program: Ekonomika a management

- Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (Hradec Králové)
- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. (Praha)

Cestovní ruch a regionální rozvoj (bakalářské studium)

Program: Mezinárodní ekonomické vztahy

- Vysoká škola ekonomická, Fakulta Mezinárodních vztahů (Praha)

Cestovní ruch (inženýrské studium)

Program: Mezinárodní ekonomické vztahy

- Vysoká škola ekonomická, Fakulta Mezinárodních vztahů (Praha)

Cestovní ruch (bakalářské studium)

Program: Ekonomika a management

- Vysoká škola polytechnická Jihlava (Jihlava)

Management destinace cestovního ruchu (bakalářské studium)

Program: Gastronomie, hotelnictví a turismus

- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)

Hotelnictví (bakalářské studium)

Program: Gastronomie, hotelnictví a turismus

- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)

Management lázeňských služeb (bakalářské studium)

Program: Gastronomie, hotelnictví a turismus

- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)

Management hotelů a lázeňství (navazující inženýrské studium)

Program: Gastronomie, hotelnictví a turismus

- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)

Management hotelů, gastronomických zařízení a lázeňství (bakalářské studium)

Program: Ekonomika a management

- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. (Praha)

Cestovní ruch (bakalářské studium)

Program: Mezinárodní teritoriální studia

- Vysoká škola obchodní v Praze o.p.s. (Praha)

Informatika v cestovním ruchu (bakalářské studium)

Program: Mezinárodní teritoriální studia

- Vysoká škola obchodní v Praze o.p.s. (Praha)

5.1.4. Speciální obor

Průvodcovská činnost v oblasti cestovního ruchu (průvodcovské kurzy)

- AHOL - Vyšší odborná škola o.p.s. (Ostrava)
- Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu (Poděbrady)
- Soukromá vyšší odborná škola a střední škola zahraničního obchodu a cestovního ruchu Goodwill, s.r.o. (Frýdek-Místek)
- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a vyšší odborná škola České Budějovice (České Budějovice)
- Akademie J. A. Komenského (Jihlava)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb (Brno)
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Institut celoživotního vzdělávání (Tábor)
- Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (Hradec Králové)
- Hotelová škola Vincenze Priessnitze (Jeseník)
- Střední hotelová škola (Praha 10)
- Tyrkys – škola kulturního podnikání v cestovním ruchu, s.r.o. (Praha)
- Pražská informační služba (Praha)
- a další zařízení

5.2. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle typu vzdělání

5.2.1. Střední školy¹⁶

- Soukromá ekonomická škola, s.r.o. (Benešov)
- Soukromá střední odborná škola cestovního ruchu Beroun (Beroun)

¹⁶ Zdroj: Kam na školu? Střední školy v ČR, školní rok: 2006/2007

- Národohospodářská vyšší odborná škola, Vyšší zdravotnická škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Boskovice)
- Obchodní a hotelová škola, s.r.o. (Brno)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb (Brno)
- Vyšší odborná škola, Střední zemědělská škola, Střední odborné učiliště opravárenské a Odborné učiliště (Bystřice pod Pernštejnem)
- Vyšší odborná škola, Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Bzenec)
- Euroškola Česká Lípa střední odborná škola, s.r.o. (Česká Lípa)
- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- Integrovaná střední škola obchodní (České Budějovice)
- Integrovaná střední škola obchodního podnikání (Český Těšín)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Dvůr Králové nad Labem)
- Integrovaná střední škola – Centrum odborné přípravy (Frenštát pod Radhoštěm)
- Hotelová škola a Obchodní a podnikatelská akademie Havířov, s.r.o. (Havířov-Podlesí)
- Soukromá hotelová škola a Střední odborné učiliště služeb, s.r.o. (Hradec Králové)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMD, Hronov, s.r.o. (Hronov)
- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Choceň)
- Soukromá střední odborná škola specializační Chomutov, s.r.o. (Chomutov)
- Hotelová škola Bohemia, s.r.o. (Chrudim)
- Hotelová škola Vincenze Priessnitze (Jeseník)
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, soukromá střední odborná škola, s.r.o. (Jihlava)
- Akademie J. A. Komenského (Jihlava)
- Soukromá střední škola obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Jindřichův Hradec)
- Soukromá vyšší odborná škola územně-správní a střední hotelová škola, s.r.o.(Kladno)
- Střední odborná škola dopravy a cestovního ruchu (Krnov)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Kroměříž)
- Soukromá hotelová škola Hergesell spol. s r.o. (Liberec)
- Střední odborná škola gastronomie a služeb a Střední odborné učiliště (Liberec)
- Integrovaná střední škola (Litoměřice)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště, Učiliště a Praktická škola (Lomnice pod Popelkou)
- Střední odborná škola „FORTIKA“ (Lomnice u Tišnova)
- Hotelová škola (Mariánské Lázně)

- Soukromá střední odborná škola a SOU MAJA, s.r.o. (Mladá Boleslav)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Moravská Třebová)
- Soukromá hotelová škola Bukaschool, s.r.o. (Most)
- Soukromá střední škola podnikatelská Náchod, s.r.o. (Náchod)
- EDUCA – Střední odborná škola, s.r.o. (Nový Jičín)
- Střední odborná škola služeb, s.r.o. (Olomouc)
- Vyšší odborná škola a Hotelová škola (Opava)
- AHOL – Střední odborná škola, s.r.o. (Ostrava)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště pro tělesně postiženou mládež (Ostrava)
- Labská hotelová škola a Střední odborné učiliště, s.r.o. (Pardubice)
- Střední odborná škola cestovního ruchu, s.r.o. (Pardubice)
- Vyšší odborná škola, Střední odborné učiliště společného stravování a Hotelová škola SČMSD Pelhřimov, s.r.o. (Pelhřimov)
- Vyšší odborná škola DAKOL a střední školy DAKOL, o.p.s. (Petrovice u Karviné)
- Hotelová škola a Střední odborné učiliště gastronomické (Plzeň 1)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Plzeň 1)
- Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu (Poděbrady)
- Střední odborná škola KVARTA, spol. s r.o. (Praha 3)
- Střední odborná škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA, spol. s r.o. (Praha 4)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb, s.r.o. (Praha 4)
- Soukromá obchodní akademie Stodůlky, s.r.o. (Praha 5)
- Střední technická škola hlavního města Prahy (Praha 5)
- První soukromá hotelová škola, spol. s r.o. (Praha 8)
- Obchodní akademie (Praha 8)
- Soukromá střední škola cestovního ruchu Arcus, s.r.o. (Praha 9)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, Praha, s.r.o. (Praha 9)
- Střední hotelová škola (Praha 10)
- Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb (Příbram)
- Soukromá podřípská střední odborná škola a Střední odborné učiliště o.p.s. (Roudnice nad Labem)
- Soukromá škola cestovního ruchu, s.r.o. (Rožnov pod Radhoštěm)
- Soukromá střední odborná škola Prima, s.r.o. (Rýmařov)
- Hotelová škola Mikulov, spol. s r.o. (Sedlec)

- Integrovaná střední škola (Slavkov u Brna)
- Euroškola Strakonice střední odborná škola, s.r.o. (Strakonice)
- Střední odborná škola obchodu, služeb a provozu hotelů a střední odborné učiliště, spol. s r.o. (Strážnice)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Sušice)
- Střední odborné učiliště a Hotelová škola SČMSD, Šilheřovice, s.r.o. (Šilheřovice)
- Střední odborná škola (Šumperk)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel a služeb (Tábor)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště gastronomie (Teplice)
- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Třebíč)
- Soukromá třinecká obchodní akademie a hotelová škola, spol. s r.o. (Třinec)
- Obchodní akademie a Hotelová škola (Turnov)
- Integrovaná střední škola, Odborné učiliště a Učiliště (Údlice)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Uherské Hradiště)
- Střední odborná škola, Stromořadí 420, Uničiv, s.r.o. (Uničov)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště a Praktická škola (Varnsdorf)
- Hotelová škola Světlá a Obchodní akademie (Velké Meziříčí)
- Soukromá střední hotelová škola Zlín, s.r.o. (Zlín)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Znojmo, s.r.o. (Znojmo)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Žatec, spol. s r.o. (Žatec)
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, Střední odborná škola, s.r.o. (Žďár nad Sázavou)

5.2.2. Vyšší odborné školy¹⁷

- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- GOODWILL - soukromá vyšší odborná škola, s. r. o. (Frýdek-Místek)
- Vyšší odborná škola Havířov, s. r. o. (Havířov)
- Obchodní akademie, Vyšší odborná škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, s. r. o. (Hradec Králové)
- Vyšší odborná škola Jihlava (Jihlava)
- Obchodní akademie a Vyšší odborná škola cestovního ruchu (Karlovy Vary)
- Střední škola podnikatelská a Vyšší odborná škola, s. r. o. (Kroměříž)

¹⁷ Zdroj: www.msmt.cz, www.atlasskol.cz

- Vyšší odborná škola a Hotelová škola Opava (Opava)
- AHOL - Vyšší odborná škola o. p. s. (Ostrava)
- Vyšší odborná škola, Střední odborné učiliště společného stravování SČMSD Pelhřimov, s. r. o. (Pelhřimov)
- Hotelová škola, Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (Poděbrady)
- Střední odborná škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA spol. s r. o. (Praha 4)
- Gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola, spol. s r. o. (Praha 7)

5.2.3. Vysoké školy¹⁸

- Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta (České Budějovice)
- Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (Hradec Králové)
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (Jihlava)
- Slezská univerzita v Opavě, Obchodně- podnikatelská fakulta v Karviné (Karviná)
- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. (Praha)
- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)
- Vysoká škola ekonomická, Fakulta Mezinárodních vztahů (Praha)
- Vysoká škola obchodní v Praze o.p.s. (Praha)

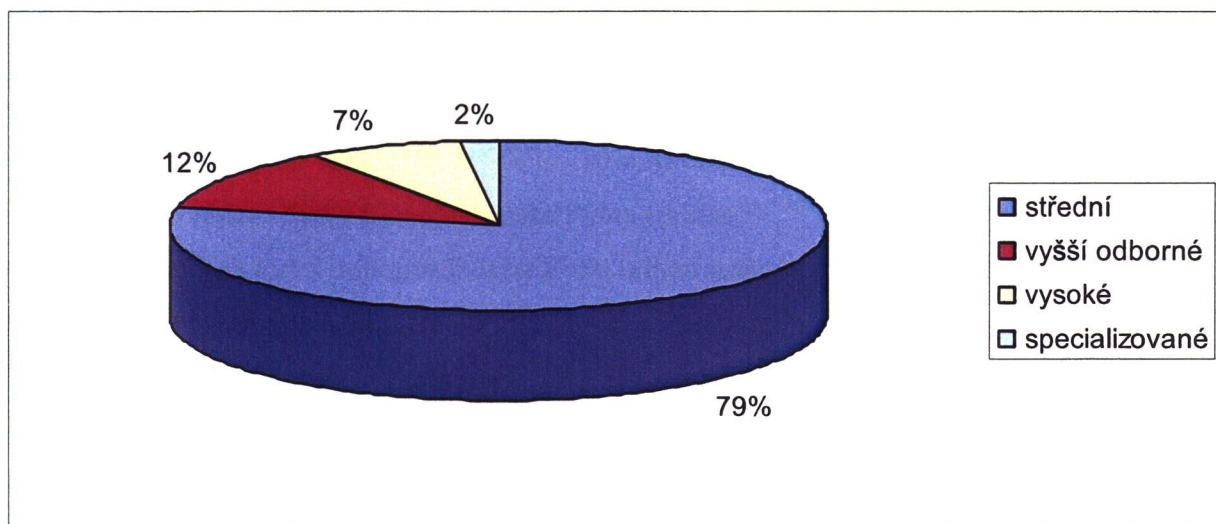
5.2.4. Specializované školy¹⁹

- Tyrkys – škola kulturního podnikání v cestovním ruchu, s.r.o. (Praha)
- Pražská informační služba (Praha)

¹⁸ Zdroj: Jak na vysokou školu, školní rok: 2006/2007

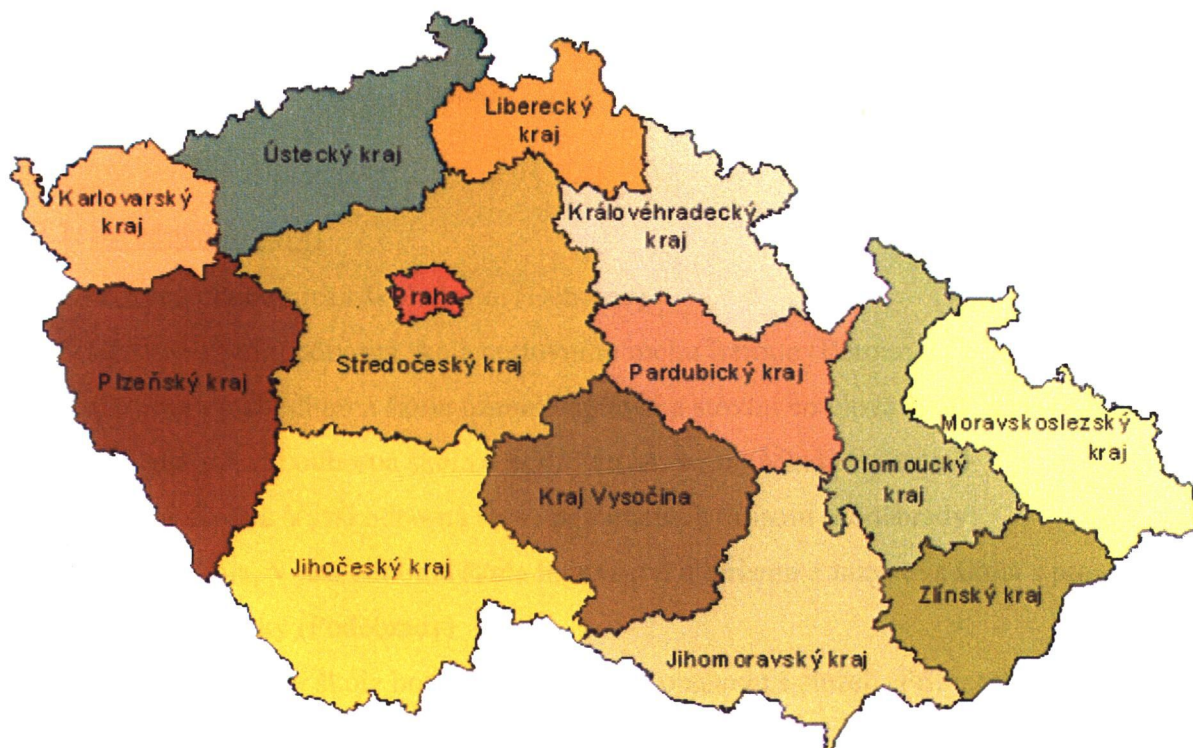
¹⁹ Zdroj: www.tyrkys.cz

Graf č. 3 Rozdělení vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle typu vzdělání

5.3. Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle krajů České Republiky

Obr.č. 3 Mapa krajů České Republiky²⁰

²⁰ Zdroj: www.nuov.cz

5.3.1. Kraj Praha

- Střední odborná škola KVARTA, spol. s r.o. (Praha 3)
- Střední odborná škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA, spol. s r.o. (Praha 4)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu a služeb, s.r.o. (Praha 4)
- Soukromá obchodní akademie Stodůlky, s.r.o. (Praha 5)
- Střední technická škola hlavního města Prahy (Praha 5)
- Gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola, spol. s r. o. (Praha 7)
- Obchodní akademie (Praha 8)
- První soukromá hotelová škola, spol. s r.o. (Praha 8)
- Soukromá střední škola cestovního ruchu Arcus, s.r.o. (Praha 9)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD, Praha, s.r.o. (Praha 9)
- Střední hotelová škola (Praha 10)
- Vysoká škola hotelová v Praze 8, s.r.o. (Praha)
- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. (Praha)
- Vysoká škola obchodní v Praze o.p.s. (Praha)
- Tyrkys – škola kulturního podnikání v cestovním ruchu, s.r.o. (Praha)
- Vysoká škola ekonomická, Fakulta Mezinárodních vztahů (Praha)
- Pražská informační služba (Praha)

5.3.2. Středočeský kraj

- Soukromá ekonomická škola, s.r.o. (Benešov)
- Soukromá střední odborná škola cestovního ruchu Beroun (Beroun)
- Soukromá vyšší odborná škola územně-správní a střední hotelová škola, s.r.o.(Kladno)
- Soukromá střední odborná škola a SOU MAJA, s.r.o. (Mladá Boleslav)
- Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu (Poděbrady)
- Hotelová škola, Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky (Poděbrady)
- Integrovaná střední škola hotelového provozu, obchodu a služeb (Příbram)

5.3.3. Jihočeský kraj

- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- Integrovaná střední škola obchodní (České Budějovice)

- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta (České Budějovice, Tábor)
- Soukromá střední škola obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Jindřichův Hradec)
- Euroškola Strakonice střední odborná škola, s.r.o. (Strakonice)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel a služeb (Tábor)

5.3.4. Plzeňský kraj

- Hotelová škola a Střední odborné učiliště gastronomické (Plzeň 1)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodu, služeb a provozu hotelů, s.r.o. (Plzeň 1)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Sušice)

5.3.5. Kraj Vysočina

- Vyšší odborná škola, Střední zemědělská škola, Střední odborné učiliště opravárenské a Odborné učiliště (Bystřice pod Pernštejnem)
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, soukromá střední odborná škola, s.r.o. (Jihlava)
- Vysoká škola polytechnická Jihlava (Jihlava)
- Vyšší odborná škola Jihlava (Jihlava)
- Akademie J. A. Komenského (Jihlava)
- Vyšší odborná škola, Střední odborné učiliště společného stravování a Hotelová škola SČMSD Pelhřimov, s.r.o. (Pelhřimov)
- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Třebíč)
- Hotelová škola Světlá a Obchodní akademie (Velké Meziříčí)
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, Střední odborná škola, s.r.o. (Žďár nad Sázavou)

5.3.6. Karlovarský kraj

- Hotelová škola (Mariánské Lázně)
- Obchodní akademie a Vyšší odborná škola cestovního ruchu (Karlovy Vary)

5.3.7. Ústecký kraj

- Soukromá střední odborná škola specializační Chomutov, s.r.o. (Chomutov)

- Integrovaná střední škola (Litoměřice)
- Soukromá hotelová škola Bukaschool, s.r.o. (Most)
- Soukromá podřipská střední odborná škola a Střední odborné učiliště o.p.s. (Roudnice nad Labem)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště gastronomie (Teplice)
- Integrovaná střední škola, Odborné učiliště a Učiliště (Údlice)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště a Praktická škola (Varnsdorf)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Žatec, spol. s r.o. (Žatec)

5.3.8. Pardubický kraj

- Střední odborná škola obchodu a služeb a Střední odborné učiliště (Choceň)
- Hotelová škola Bohemia, s.r.o. (Chrudim)
- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Moravská Třebová)
- Labská hotelová škola a Střední odborné učiliště, s.r.o. (Pardubice)
- Střední odborná škola cestovního ruchu, s.r.o. (Pardubice)

5.3.9. Královehradecký kraj

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Dvůr Králové nad Labem)
- Soukromá hotelová škola a Střední odborné učiliště služeb, s.r.o. (Hradec Králové)
- Obchodní akademie, Vyšší odborná škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, s. r. o. (Hradec Králové)
- Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (Hradec Králové)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMD, Hronov, s.r.o. (Hronov)
- Soukromá střední škola podnikatelská Náchod, s.r.o. (Náchod)

5.3.10. Liberecký kraj

- Euroškola Česká Lípa střední odborná škola, s.r.o. (Česká Lípa)
- Soukromá hotelová škola Hergesell spol. s r.o. (Liberec)
- Střední odborná škola gastronomie a sužeb a Střední odborné učiliště (Liberec)

- Střední odborná škola, Střední odborné učiliště, Odborné učiliště, Učiliště a Praktická škola (Lomnice pod Popelkou)
- Obchodní akademie a Hotelová škola (Turnov)

5.3.11. Jihomoravský kraj

- Národohospodářská vyšší odborná škola, Vyšší zdravotnická škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Boskovice)
- Obchodní a hotelová škola, s.r.o. (Brno)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb (Brno)
- Vyšší odborná škola, Střední odborná škola, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště (Bzenec)
- Střední odborná škola „FORTIKA“ (Lomnice u Tišnova)
- Hotelová škola Mikulov, spol. s r.o. (Sedlec)
- Integrovaná střední škola (Slavkov u Brna)
- Střední odborná škola obchodu, služeb a provozu hotelů a střední odborné učiliště, spol. s r.o. (Strážnice)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola SČMSD Znojmo, s.r.o. (Znojmo)

5.3.12. Olomoucký kraj

- Hotelová škola Vincenze Priessnitze (Jeseník)
- Střední odborná škola služeb, s.r.o. (Olomouc)
- Střední odborná škola (Šumperk)
- Střední odborná škola, Stromořadí 420, Uničiv, s.r.o. (Uničiv)

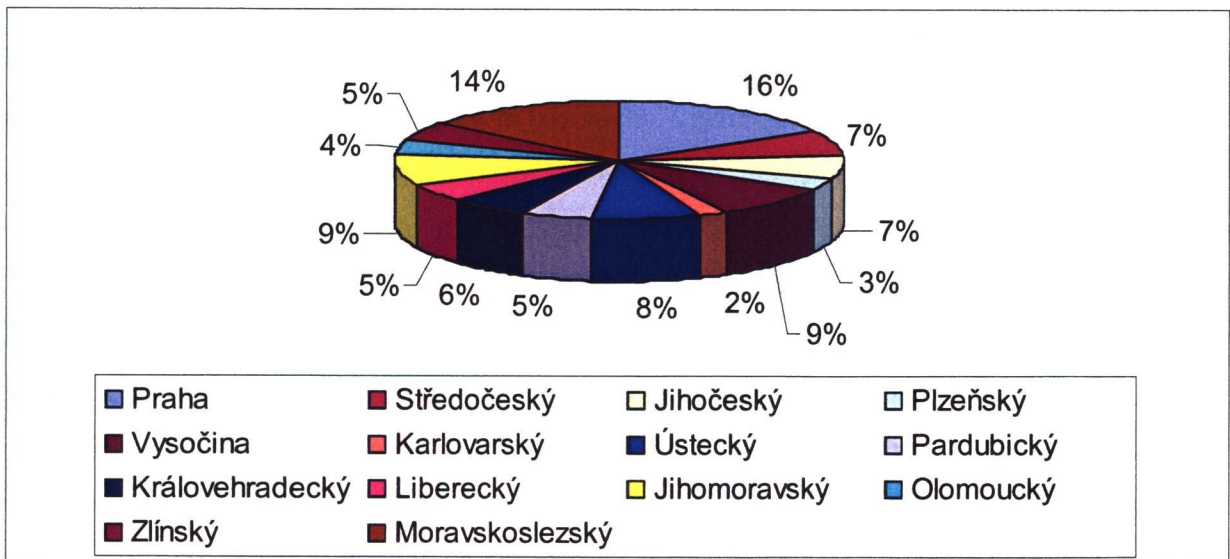
5.3.13. Zlínský kraj

- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Kroměříž)
- Střední škola podnikatelská a Vyšší odborná škola, s. r. o. (Kroměříž)
- Soukromá škola cestovního ruchu, s.r.o. (Rožnov pod Radhoštěm)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště (Uherské Hradiště)
- Soukromá střední hotelová škola Zlín, s.r.o. (Zlín)

5.3.14. Moravskoslezský kraj

- Integrovaná střední škola obchodního podnikání (České Těšín)
- Integrovaná střední škola – Centrum odborné přípravy (Frenštát pod Radhoštěm)
- GOODWILL - soukromá vyšší odborná škola, s. r. o. (Frýdek-Místek)
- Vyšší odborná škola Havířov, s. r. o. (Havířov)
- Hotelová škola a Obchodní a podnikatelská akademie Havířov, s.r.o. (Havířov-Podlesí)
- Slezská univerzita v Opavě, Obchodně- podnikatelská fakulta v Karviné (Karviná)
- Střední odborná škola dopravy a cestovního ruchu (Krnov)
- EDUCA – Střední odborná škola, s.r.o. (Nový Jičín)
- Vyšší odborná škola a Hotelová škola (Opava)
- AHOL - Vyšší odborná škola o. p. s. (Ostrava)
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště pro tělesně postiženou mládež (Ostrava)
- Vyšší odborná škola DAKOL a střední školy DAKOL, o.p.s. (Petrovice u Karviné)
- Soukromá střední odborná škola Prima, s.r.o. (Rýmařov)
- Střední odborné učiliště a Hotelová škola SČMSD, Šilheřovice, s.r.o. (Šilheřovice)
- Soukromá třinecká obchodní akademie a hotelová škola, spol. s r.o. (Třinec)

Graf č. 4 Rozdělení vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovních ruch podle krajů ČR

6. Vzdělávání průvodců cestovního ruchu v České republice

6.1. Průvodce cestovního ruchu

V České republice existují dva typy kurzů průvodce cestovního ruchu. Jedná se o kurz průvodce cestovního ruchu a kurz průvodce pro region Praha. Kurzy průvodců cestovního ruchu jsou zakončené odbornou zkouškou, která slouží jako základ pro získání živnostenského oprávnění a řada cestovních kanceláří vyžaduje zkoušku jako podmínku pro spolupráci. Řada průvodců (začátečníci i aktivní průvodci) chce absolvovat kurz pro průvodce Prahou, který připraví adepty ke zkouškám pro Prahu. Tyto zkoušky také vyžaduje řada cestovních kanceláří jako podmínku pro spolupráci.

Výkon průvodcovských služeb u nás je podmíněn odbornou způsobilostí na základě kvalifikace získané na příslušné vysoké, vyšší odborné, střední škole či složením náročné zkoušky u akreditované školy. Průvodcovské zkoušky tvoří nezbytnou podmínku pro výkon této činnosti. Dnes už práce průvodce či delegáta většinou není příležitostnou letní brigádou studentů, učitelů a aktivních důchodců. Jedná se přinejmenším o celosezónní nebo také celoroční zaměstnání jako každé jiné, které vyžaduje kvalitní odbornou přípravu.

Povolání průvodce cestovního ruchu se na první pohled zdá být jedním z nejkrásnějších a nejzajímavějších povolání. Průvodce nejen zdarma poznává nejhezčí místa světa, ale ještě je za to placen, v autobuse sedí na místě, ze kterého je nejlépe vidět a má řadu dalších výhod. Realita je však zcela jiná. Povolání průvodce je psychicky i fyzicky náročné. Průvodce je prakticky 24 hodin denně vystaven nejrůznějším požadavkům turistů, má značnou zodpovědnost za životy a zdraví turistů, za úspěch zájezdu a za svěřené finanční prostředky. Kvalitní přípravu na náročný poznávací zájezd je možno srovnat s přípravou na náročnou zkoušku na vysoké škole. Také je třeba si uvědomit, že za posledních patnáct let se samostatnost, zcestovalost a jazyková vybavenost lidí podstatně zvýšila a zvýšily se i nároky na práci průvodce.

Předmětem průvodcovské činnosti je opětovné provázení skupin účastníků cestovního ruchu nebo jednotlivých účastníků, péče o zabezpečení a dodržování dohodnutého programu a poskytování informací za úhradu. Průvodcovské služby poskytují průvodce cestovního ruchu – pracovníci nebo spolupracovníci cestovních kanceláří. V současné době je vykonávají převážně průvodci na základě svého živnostenského listu. Činnost průvodce cestovního ruchu provádějí někteří průvodci jako vedlejší činnost.

6.1.1. Vymezení pojmu průvodce u nás²¹

Živnostenský zákon v kategorii živnosti ohlašovací vázané rozeznává 3 typy průvodců:

1. horský průvodce
2. tělovýchovný průvodce
3. průvodce cestovního ruchu

Kvalifikační podmínky jsou stanoveny novelou Zákona o živnostenském podnikání, která vstoupila v platnost k 1.5.2004. V příloze tohoto zákona byly nově stanoveny podmínky pro výkon práce průvodce.

Podmínky pro výkon práce průvodce v oblasti cestovního ruchu (platí v rozsahu osvědčení):

- a) vysokoškolské vzdělání v oblasti cestovního ruchu, nebo
- b) vyšší odborné vzdělání ve studijním oboru cestovního ruchu, nebo
- c) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a 3 roky praxe v průvodcovské činnosti, nebo
- d) úplné střední odborné vzdělání v oblasti cestovního ruchu, nebo
- e) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a doklad o vykonání zkoušky podle vyhlášky vydané ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo
- f) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné způsobilosti vydaný institucí akreditovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo příslušným ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, a doklad o vykonání nejméně dvouleté praxe v průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu, nebo
- g) úplné střední vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání a osvědčení vydané pro výkon průvodcovské činnosti Ministerstvem obchodu a cestovního ruchu, případně Ministerstvem hospodářství od 1.1.1992 do 31.12.1995.

Požadavky ke zkoušce pro průvodce cestovního ruchu obsahuje Vyhláška č. 295/2001 Sb. Přípravu ke zkouškám sice mohou provádět různé instituce (některé jsem uvedla v kapitole: Segmentace vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch), ale zkoušky je možné skládat pouze na školách cestovního ruchu, jejichž seznam zveřejňuje Ministerstvo pro místní rozvoj na svých internetových stránkách (Příloha č.2).

²¹ Zdroj: Časopis C.O.T. č.11/2005

6.1.2. Vymezení pojmu průvodce v EU²²

Pro usnadnění komunikace mezi odborníky vydala Evropská unie normu pro služby cestovního ruchu. Její českou verzi vydal Český normalizační institut v roce 2004 jako ČSN EN 13809 služby cestovního ruchu. Tato norma rozlišuje (v závorce uveden anglický ekvivalent):

- **Vedoucí zájezdu** (tour manager) - fyzická osoba, která řídí a kontroluje itinerář v zastoupení cestovní kanceláře, zajišťuje, aby se plnil program, jak je popsán v katalogu cestovní kanceláře a prodáván cestujícím, a poskytuje praktické místní informace.

Našemu označení Průvodce odpovídá v terminologii EU právě Vedoucí zájezdu.

- **Doprovod zájezdu** (tour eskort) – zastupuje cestovní kanceláře, který poskytuje základní informace cestujícím.

Našemu označení Technický průvodce nebo Doprovod zájezdů (bez podávání výkonu – živnost volná) odpovídá v terminologii EU Doprovod zájezdu.

- **Místní průvodce** (local representative) – fyzická osoba nebo agentura v místě destinace pověřená touroperátorem, aby poskytovala cestujícím praktickou pomoc a vyřizovala administrativní záležitosti.

Náš Delegát je v EU Místní zástupce.

- **Průvodce cestovního ruchu** (tourist guide) – fyzická osoba, která provádí návštěvníky v jazyce podle jejich výběru a poskytuje výklad o kulturním a přírodním dědictví oblasti, přičemž tato osoba má obvykle specializaci na příslušnou oblast vydanou nebo uznávanou příslušným úřadem.

Náš Místní průvodce je podle EU Průvodce cestovního ruchu.

Práce průvodců je ve všech zemích Evropské unie s rozvinutým cestovním ruchem ošetřena velmi striktními nařízeními a pravidly, neboť i tam vědí, že kvalita služeb a jistota turisty jsou předpokladem pro to, aby svou návštěvu v dané zemi zopakoval. S celosvětovým rozvojem turistiky došlo ke specializaci na několik různých profesí průvodců. Postupně byly vymezeny vzájemné hranice mezi náplní činnosti odborných průvodců, doprovodných průvodců, pobytových průvodců a dalších. V zemích Evropské unie řeší tuto problematiku CEN. Působení průvodce na místech, které mají pro jejich cestovní ruch mimořádný význam, je omezeno národní legislativou. Zde může vykonávat svou činnost pouze takový průvodce, který splňuje zvláštní kvalifikaci.

²² Zdroj: Časopis C.O.T. č.11/2005

6.1.3. Odborná zkouška²³

Zájemci o průvodcovskou činnost mohou získat kvalifikaci na základě vykonané zkoušky, na kterou se mohou připravovat v přípravných kurzech nebo individuálně. Jedná se o placené kurzy. O úspěšně vykonané zkoušce se obvykle vydává osvědčení.

Zkoušky průvodců jsou ústní a provádí je stanovená komise. Rozlišují se tyto typy zkoušek:

1. **Kvalifikační zkouška** má za cíl ověřit, zda zájemce o průvodcovskou činnost má požadované znalosti a dovednosti, je předpokladem k udělení časově neomezeného oprávnění k výkonu průvodcovské činnosti. Nedílnou součástí zkoušky je řešení modelové situace.
2. **Jazyková zkouška** je součástí každé kvalifikační zkoušky, pokud průvodce bude doprovázet akce zahraničního cestovního ruchu. Zkouška musí dokázat, že průvodce je schopen pohotově a spontánně reagovat v cizím jazyce na daná témata a má znalosti základních reálií zemí, kde se jazykem hovoří.

Oba typy zkoušek jsou ústní a komisionální, u jazykové zkoušky je navíc stanovena písemná část. Obsahem kvalifikační zkoušky je ověření požadovaných znalostí a dovedností z předmětů:

- aktuální politická problematika,
- historický a kulturní vývoj na našem území,
- geografie cestovního ruchu,
- ekonomika cestovního ruchu,
- technika služeb cestovního ruchu,
- metodika činnosti průvodce cestovního ruchu.

Zkoušky zajišťují organizace provádějící školení (kurzy).

6.2. Místo a role průvodce cestovního ruchu²⁴

Osobitý charakter většiny poskytovaných služeb cestovního ruchu vyžaduje přítomnost a aktivitu lidského činitele – pracovníka cestovního ruchu. Měřítkem hodnocení standardu služeb cestovního ruchu je nejen jejich rozsah a kvalita, čistota a celkový vzhled prostředí, ve kterém se služby poskytují, ale i vystupování a chování pracovního personálu, jeho odbornost, zručnost, pohotovost, jazykové schopnosti, morálně-volné vlastnosti apod. Uvedené konstatování platí v plné míře i o průvodcích cestovního ruchu. Průvodcem cestovního ruchu je osobnost

²³ Zdroj: Oriška J.: Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu, 1999

²⁴ Zdroj: Oriška J.: Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu, 1999; Časopis C.O.T. č.6/2005

s takovými vlastnostmi a schopnostmi, díky jimž se pohotově rozhoduje a je schopen řešit vzniklé situace, často velmi specifické, na něž není možné se předem připravit. Nezbytná je jeho odborná připravenost, potřebné jsou též přiměřené fyzické dispozice. Mezi základní vlastnosti a schopnosti průvodce cestovního ruchu patří dobře vyvinutý smysl pro orientaci v terénu i ve městě, výborná paměť, schopnost vnímat místní souvislosti, zájem o místopis a práci s mapou, záliba v cestování, jazykové a řečnické nadání, chuť pracovat s lidmi.

Průvodce jako manažer specifického typu vykonává svoji sociální roli v terénu, je v neustálém kontaktu s lidmi. Z toho vyplývá, že jeho dominantní orientace by měla být zaměřena na lidi, ne na věci. Práce s lidmi tvoří hlavní obsah působení průvodce a od toho se odvíjí jeho kvalita. Pro průvodce jsou velmi důležité vlohy a předpoklady umění komunikace.

Pro cestovní ruch má průvodce mimořádný význam. U průvodců zaleží na jeho celkovém charakteru, na jeho osobnosti, na úrovni, hloubce a rozsahu jeho zkušeností a vzdělání, na jeho schopnostech komunikace, schopnostech řešit praktické problémy. Problémy komunikace dnes nabývají kromě vlastních obsahových otázek mimořádně důležitou úlohu, protože způsoby předávání informací ovlivňují podstatně kvalitu přijímané informace, formují kvalitu osobnosti, a to jak průvodce, tak toho, kdo informaci přijímá. Ve vzdělání průvodců by tato problematika měla být řešena hlavně v rétorice, která se podobnými otázkami zabývá. Průvodce přichází do bezprostředního styku s turisty jako jeden z prvních, ať již cestují za účelem poznávacím, rekreačním, zdravotním, profesním, politickým, vědeckým či rodinným.

Vzdělávání zejména vzhledem k průvodcovské specializaci je v České republice dosti rozptýlené, nestojí v popředí pozornosti, je kvalitativně velmi různorodé, pohybuje se od vzdělávání vysokoškolského ke krátkodobým zaškolovacím praktickým kurzům, které se orientují na vybrané, úzce zaměřené lokality či historické objekty. Kompetence, zejména při získávání akreditací pro průvodcovskou činnost, nejsou zcela přesně vymezeny. Není představa o skutečné úrovni vzdělání v různých regionech, o vztazích teoretického vzdělání k praktickým potřebám. Pro distanční studium nejsou zřejmě všude dostatečně vyvinuty nové komunikační technologie, které se dnes stávají ve vyspělých zemích zásadním prvkem změny v celém vzdělávacím procesu.

Zvláštní význam pro vzdělávání průvodců má jejich jazyková vybavenost, a to nikoli pouze na průměrné úrovni. Předpokládá se, že absolvent vysoké školy s průvodcovskou licencií by měl ovládat tři cizí jazyky, měl by být zvláště vybaven znalostmi o zemích, jejichž jazyky studuje, a to do té míry, aby mohl poznat blíže jednotlivé regiony a hlavní památky, které se v nich nalézají a popsat je pro české návštěvníky a by dovedl také cizincům v jejich jazycích

historicky správně po všech stránkách vyložit regiony v českých zemích a popsat památky, které se v nich nacházejí.

Průvodce cestovního ruchu je profese a současně i velké poslání. Být ve své práci profesionálem, znamená mít odpovídající kvalifikaci tj. odbornou připravenost spojenou se širším zázemím vzdělanosti. A právě širší rovina vzdělanosti je u každé profese předpokladem a podmínkou vertikální i horizontální mobility. Dnes již nemůže obstát ten, kdo zanedbá svou odbornou a vzdělanostní přípravu, kdo se nesnaží sám sebe zdokonalovat. Každý průvodce, který chce odpovědně vykonávat tuto profesi, musí projít odbornou zkouškou.

Povolání cestovního ruchu je tak různorodé, že je to ve skutečnosti několik povolání zařazených pod jeden název. Neexistuje tedy jednotné vzdělání, stejně jako neexistuje ideální průvodce, který by měl současně všechny požadované vlastnosti a ideální vzdělání. Požadavky na kvalifikaci průvodců by měli stanovit lidé z praxe (asociace průvodců, asociace cestovních kanceláří apod.). Uchazeči o toto povolání musí počítat s určitými náklady na vzdělání. Jsou to však náklady, které se v budoucnosti mnohokrát vrátí. Při vzdělání průvodců je třeba věnovat pozornost praktickému nácviku jednotlivých činností. Je třeba, aby zájemce o toto povolání se zúčastnil co nejvíce zájezdů, pozoroval práci různých průvodců a snažil se o získání co největších zkušeností. Vzdělání je třeba doplňovat zkušenostmi.

Podmínky pro zahájení činnosti průvodců poznávacích zájezdů:

- odpovídající životní postoj
- osobní vlastnosti: schopnost jednat s lidmi a vést je, mít lidi rád, být ochoten snášet jejich rozmary, být ochoten vždy pomoci aj.
- dobrou znalost angličtiny
- absolvování školy cestovního ruchu (střední, vyšší odborné, vysoké) nebo průvodcovského kurzu a zkoušky
- zápal pro toto povolání spojený se schopností celoživotního vzdělávání

Vědomosti a dovednosti, které by měl průvodců doplňovat a inovovat po celý život:

- studium dalších jazyků,
- právní předpisy vztahující se k cestovnímu ruchu,
- obecné dějiny a dějiny kultury,
- obecná geografie a geografie cestovního ruchu,
- ekonomie, marketing a management,
- obecná psychologie a psychologie cestovního ruchu.

Vlastnosti, které jsou u průvodce vyloučeny:

- nervozita, bojácnost, nerozhodnost,
- nepoctivost,
- arogance, bezohlednost.

6.3. Kurzy průvodce cestovního ruchu

V České republice existuje množství institucí, které formou průvodcovských kurzů připravují průvodce pro výkon této činnosti. K tomu účelu musí mít akreditaci od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala osm vzdělávacích institucí, které nabízejí kurz průvodce cestovního ruchu a dvě instituce, které mají v nabídce kurz průvodce pro Prahu. Výběr těchto institucí byl čistě náhodný.

6.3.1. AHOL – Vyšší odborná škola o.p.s.

Petruškova 4, 700 30 Ostrava – Zábřeh

AHOL je jedinou školou v Ostravě, která má oprávnění k provádění zkoušky odborné způsobilosti pro výkon průvodcovské činnosti v souladu s vyhláškou č. 295/2001 Sb. Škola je významným centrem vzdělávání průvodců. V uplynulém roce absolvovalo zkoušky pro průvodce cestovního ruchu pod hlavičkou školy cca. 100 uchazečů z Moravskoslezského, Olomouckého, Zlínského, Jihomoravského a Královéhradeckého kraje.

V současné době je jedinou Vyšší odbornou školou v Ostravě, která nabízí studium v oboru cestovního ruchu.

Obsah kurzu: historie a kultura na našem území, geografie cestovního ruchu, aktuální společenské dění, metodika průvodcovské činnosti, technika cestovního ruchu, ekonomika a marketing cestovního ruchu.

Rozsah kurzu: 56 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 2 900,- Kč

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, francouzském, ruském, italském, polském, chorvatském, španělském, portugalském, maďarském, řeckém a holandském.

Cena zkoušky:

- 1 200 Kč (bez absolvování kurzu pořádaného školou)
- 1 000 Kč (pro absolventy kurzu pořádaného školou)

6.3.2. GOODWILL – Vyšší odborná škola, s.r.o.

P. Holého č. 400, 738 01 Frýdek-Místek

Soukromá vyšší odborná škola zahraničního obchodu a cestovního ruchu GOODWILL, s.r.o. se nachází ve městě Frýdek-Místek v podhůří Beskyd. Škola vznikla v roce 1993 a v současnosti se umísťuje na předních místech v hodnocení všech vyšších odborných škol v ČR. Škola je držitelkou Certifikátu vysoké kvality EVOS pro obory zahraniční obchod a cestovní ruch.

Obsah kurzu: organizace cestovního ruchu, technika cestovního ruchu, dějiny kultury, geografie cestovního ruchu, metodika průvodcovské činnosti, modelové situace.

Rozsah kurzu: 36 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 2 400,- Kč

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém a španělském.

Cena zkoušky: 1 100,- Kč

6.3.3. Hotelová škola Vincenze Priessnitze

Dukelská 680, 790 01 Jeseník

Dynamiku vývoje školy podtrhuje fakt, že škola rozšiřuje svou studijní nabídku, roste počet jejích žáků, jsou připravovány další projekty na rozšíření technického zázemí školy a že škola začíná sehrávat svou úlohu v dalším vzdělávání nejen odborné veřejnosti.

Obsah kurzu: historie a kultura naší země, geografie cestovního ruchu, metodika průvodcovské činnosti, technika cestovního ruchu, psychologie a aktuální společenské dění.

Rozsah kurzu: 80 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 2 600,- Kč

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, ruském a francouzském.

Cena zkoušky: 1 100,- Kč

6.3.4. Katedra cestovního ruchu v Táboře

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, Celoživotní vzdělávání
Vančurova 2904, 390 01 Tábor

Jedná se o katedru cestovního ruchu při zemědělské fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Katedra cestovního ruchu nabízí průvodcovské kurzy v rámci celoživotního vzdělávání.

Obsah kurzu: ekonomika a technika cestovního ruchu, marketing v cestovním ruchu, destinační management, služby v cestovním ruchu, mezinárodní cestovní ruch, metodika činnosti průvodce, základy cestovního ruchu, dějiny umění a historie.

Rozsah kurzu: 36 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 4 500,- Kč

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, francouzském, ruském, chorvatském, španělském a holandském.

Cena odborné zkoušky: 200,- Kč

Cena jazykové zkoušky: 400,- Kč

Pozn.: Pro veřejnost možnost vykonat pouze závěrečnou zkoušku, cena: 1 350,- Kč.

6.3.5. Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb

Charbulova 106, 618 00 Brno

Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb je škola s šedesátiletou tradicí. Kurz průvodce cestovního ruchu je nabízen jako další vzdělávací aktivita

školy. Mezi tyto další vzdělávací aktivity patří: rekvalifikace krátkodobé i dlouhodobé, specializační studium, mistrovské zkoušky, kvalifikační zkoušky, odborné akce, organizování kurzů a další profesní vzdělávání.

Obsah kurzu: dějiny, kultura a geografie cestovního ruchu, metodika průvodcovské činnosti, technika cestovního ruchu, ekonomika cestovního ruchu.

Rozsah kurzu: 110 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 4 500,- Kč (včetně ceny zkoušky)

Jazykovou zkoušku možno složit v jazyce: anglickém.

6.3.6. Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové

Kurz průvodce cestovního ruchu je nabízen Fakultou informatiky a managementu v rámci Institutu dalšího vzdělávání. Úkolem Institutu dalšího vzdělávání je organizace placených kurzů v rámci doplňkové činnosti FIM UHK. Institut dalšího vzdělávání nabízí kurzy a školení z oblasti výpočetní techniky, cestovního ruchu, managementu a ekonomie. Součástí nabídky jsou i jazykové kurzy a řada dalších školení. Část kurzů je určena pro budoucí studenty. V jejich případě se jedná hlavně o přípravné kurzy na přijímací pohovory a vyrovnávací kurzy před začátkem prvního ročníku. Vybraná školení jsou organizována na základě přání zákazníků, kterými jsou zpravidla různé instituce a firmy.

Příprava je podle požadavků na průvodcovské zkoušky, které budou vykonány na závěr kurzu. Úspěšní absolventi obdrží licenci průvodce. Tento kurz je zároveň vhodnou přípravou k přijímacím zkouškám na obor Management cestovního ruchu.

Obsah kurzu: dějiny kultury pro cestovní ruch, informatika a management v cestovním ruchu, ekonomika cestovního ruchu a práce cestovních kanceláří, teorie a technika cestovního ruchu, geografie cestovního ruchu, metodika práce průvodce.

Rozsah kurzu: 60 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 4 600,- Kč (včetně ceny zkoušky)

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, francouzském a ruském.

6.3.7. TYRKYS

škola kultury podnikání v cestovním ruchu, s.r.o.

Na Moráni 5, Praha 2

TYRKYS, škola cestovního ruchu vzdělává profesionály v cestovním ruchu již od roku 1991. V oblasti vzdělávání v cestovním ruchu patří dlouhodobě mezi nejvýznamnější vzdělávací společnosti. Kurzy a semináře jsou určeny jak pro jednotlivce, tak pro firmy. Absolventi pracují v předních cestovních kancelářích, někteří začali sami podnikat v cestovním ruchu. Již několik let spolupracuje s Vysokou školou obchodní v Masné ulici při realizaci zkoušek odborné způsobilosti pro průvodce dle vyhlášky 295/2001 Sb., která je nezbytnou podmínkou pro výkon průvodcovské činnosti. Mezi velké výhody školy mimo jiné patří vynikající poloha v samém centru Prahy na křižovatce tramvají a metra.

Tyrkys nabízí dva typy kurzů průvodce:

a) Kurz průvodce cestovního ruchu

Obsah kurzu: historie a dějiny umění, geografie cestovního ruchu, technika a ekonomika cestovního ruchu, psychologie a metodika práce průvodce, aktuální společenské dění.

Rozsah kurzu: 36 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 4 500,- Kč

Škola Tyrkys nemá oprávnění k provádění zkoušky odborné způsobilosti, ale zkoušku lze vykonat na **Vysoké škole obchodní v Praze, o.p.s.**, Praha 1.

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: českém, slovenském, německém, polském, maďarském, ruském, ukrajinském, litevském, lotyšském, běloruském, moldavském, anglickém, francouzském, španělském, portugalském, italském, holandském, vlámském, dánském, švédském, norském, finském, irském, bulharském, rumunským, srbochorvatským, srbským, slovinským, řeckým, maltským, tureckým, arabským, hebrejským, indonéským, japonským, čínským, korejským, thajským, bengálským, hindským, mongolským, laoským, vietnamským a malajským.

Cena odborné zkoušky: (konané před komisí jmenovanou Vysokou školou obchodní v Praze, o.p.s):

- 350,- Kč (do 6 měsíců od ukončení kurzu)
- 850,- Kč (více než 6 měsíců od ukončení kurzu)

Cena jazykové zkoušky:

- 500,- Kč pro jazyky: němčina, angličtina, ruština
- 600,- Kč pro jazyky: francouzština, italština, španělština
- u ostatních jazyků je stanovena cena individuálně

b) Kurz průvodce Prahou

Obsah kurzu: historie a dějiny umění, kulturně historický místopis Prahy, pražské objekty, psychologie a metodika práce průvodce.

Rozsah kurzu: 63 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 5 900,- Kč

Cena odborné zkoušky průvodce pro region Praha:

- 250,- Kč (do 6 měsíců od ukončení kurzu)
- 600,- Kč (více než 6 měsíců od ukončení kurzu)
- 600,- Kč (opravná zkouška)
- 1 700,- Kč (zkouška konaná samostudiem)

6.3.8. Pražská informační služba (PIS)

Arbesovo nám. 4, Praha 5 – Smíchov

Pražská informační služba je příspěvková organizace zřízená hlavním městem Prahou, vznikla v roce 1958. Mezi její hlavní úkoly patří propagovat město, seznamovat domácí i zahraniční zájemce s jeho památkami, s pražskou kulturou i historií, shromažďovat a všemi způsoby poskytovat zájemcům kvalitní všeobecné informace ze všech oblastí lidského života a zajišťovat služby cestovního ruchu pro návštěvníky našeho hlavního města i obyvatele Prahy. V posledních letech většina činností zaznamenává zřetelný pokrok, služby se rozšiřují. Rádi by, aby je veřejnost chápala tak, jak se jmenují - jako službu prospěšnou jednotlivcům i

podnikatelským subjektům, Pražanům i návštěvníkům města, jako službu prospěšnou městu Praze.

PIS nabízí tři typy kurzů průvodce:

a) Kurz průvodce cestovního ruchu

Obsah kurzu: historie a umělecká historie, ekonomika cestovního ruchu, metodika průvodcovské práce a geografie cestovního ruchu.

Rozsah kurzu: 92 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 5 200,- Kč

b) Spojený kurz průvodce pro Prahu i průvodce cestovního ruchu

Obsah kurzu: historie, umělecká historie, ekonomika cestovního ruchu, metodika průvodcovské práce, geografie cestovního ruchu, instruktáže na pražských památkových objektech a na nejzajímavějších trasách.

Rozsah kurzu: 158 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 8 800,- Kč

c) Kurz průvodce Prahou

Obsah kurzu: historie, umělecká historie, instruktáže na pražských památkových objektech a na nejzajímavějších turistických trasách.

Rozsah kurzu: 124 vyučovacích hodin

Cena kurzu: 7 700,- Kč

Poplatek za zkoušku Prahou: 180,- Kč

Pražská informační služba nemá oprávnění k provádění zkoušky odborné způsobilosti, ale zkoušku lze vykonat na těchto školách, se kterými PIS spolupracuje:

- **Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu Poděbrady**

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, francouzském, španělském a ruském.

Cena zkoušky: 1 800,- Kč

- **Střední hotelová škola, Praha 10**

Jazykovou zkoušku možno složit v těchto jazycích: anglickém, německém, francouzském a španělském.

Cena zkoušky: 2 000,- Kč

Kurzy průvodce Prahou jsou zakončeny *kvalifikační zkouškou* z vyučovaných předmětů, která má teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zodpovídají otázky z vyučovaných předmětů a praktická část zahrnuje souvislý výklad o určitém místě nebo objektu v Praze např. Staré město. Součástí je popis jednotlivých objektů v rámci zvolené trasy např. úsek Vyšehrad a vyšehradský hřbitov. Absolvent kurzu získá osvědčení o průvodcovské činnosti „Průvodce pro region Praha“ a oficiální kovový odznak Průvodce Prahou se znakem hlavního města Prahy a evidenčním číslem, který je vydán Magistrátem hlavního města Prahy (pověřená organizace je Pražská informační služba). Kurz pro průvodce Prahou ukončený zkouškou není podle zákona průkazem odborné způsobilosti, přesto u většiny cestovních kanceláří tvoří základní podmínku pro možnou spolupráci.

Jako nejvýhodnější varianta, především pro pražské zájemce o průvodcovství, se jeví spojený kurz průvodce pro Prahu i průvodce cestovního ruchu (Pražská informační služba), a to z finančních i časových důvodů.

Pro přehlednost a názornost výše uvedených informací, jsem z nejdůležitějších údajů, jako je rozsah kurzu, cena kurzu a zkoušky, sestavila následující tabulky. Tabulky rovněž slouží k vzájemnému porovnání jednotlivých kurzů průvodců cestovního ruchu a kurzů průvodců Prahou.

Tab.č. 1 Kurz průvodce cestovního ruchu

Název vzdělávací instituce	Rozsah kurzu (vyučovací hodiny)	Cena kurzu (Kč)	Cena zkoušky (Kč)	Cena celkem (Kč)	Cena za 1 hodinu (Kč) ²⁵
AHOL	56	2 900	1 000	3 900	67
GOODWILL	36	2 400	1 100	3 500	97
Hotelová škola Vincenze Priessnitz	80	2 600	1 100	3 700	46
Katedra cestovního ruchu v Táboře	36	4 500	600	5 100	142
SOU a SOŠ potravinářská a služeb	110	4 500	-	4 500	41
Univerzita HK, Fakulta informatiky a managementu	60	4 600	-	4 600	77
Tyrkys	36	4 500	850	5 350	149
Pražská informační služba	92	5 200	1 800	7 000	76

Tab.č. 2 Kurz průvodce Prahou

Název vzdělávací instituce	Rozsah kurzu (vyučovací hodiny)	Cena kurzu (Kč)	Cena zkoušky (Kč)	Cena celkem (Kč)	Cena za 1 hodinu (Kč) ²⁶
Tyrkys	63	5 900	250	6 150	98
Pražská informační služba	124	7 700	180	7 880	64

²⁵ Uvedené ceny za jednu hodinu jsem získala vydělením ceny kurzu (včetně zkoušky) počtem vyučovacích hodin.

²⁶ Uvedené ceny za jednu hodinu jsem získala vydělením ceny kurzu (včetně zkoušky) počtem vyučovacích hodin.

Pozn.: V případě ceny zkoušek jsem volila vždy tu nižší variantu. Např. cena zkoušky u vzdělávacího zařízení Tyrkys v případě kurzu pro průvodce Prahou se cena zkoušky liší, zda zkouška proběhne do 6 měsíců po ukončení kurzu (250,- Kč) nebo déle (600,- Kč).

6.4. Shrnutí a komentář k předcházející kapitole: Kurzy průvodce cestovního ruchu

V předcházející kapitole jsem představila nabídku osmi vzdělávacích institucí v České republice, které pořádají kurzy průvodců cestovního ruchu. Dvě z těchto institucí nabízejí kurzy průvodců pro region Prahu.

Z nabídky je patrné, že obsah a náplň kurzů průvodců cestovního ruchu jednotlivých vzdělávacích zařízení se od sebe výrazným způsobem neliší. Ve všech případech se jedná o odborné předměty z oblasti cestovního ruchu. Znalosti z těchto předmětů by měl ovládat a umět převést do praxe každý průvodce. Jedná se o předměty: technika cestovního ruchu, metodika průvodcovské činnosti, geografie cestovního ruchu, dějiny umění a historie, ekonomika cestovního ruchu a marketing cestovního ruchu. Tyto znalosti lze považovat za základní.

Zřídka se objevuje psychologie v cestovním ruchu, která je podle mého názoru neméně důležitá než např. dějiny umění a historie. Vždyť průvodce cestovního ruchu je v každodenním kontaktu s lidmi, psychickém tlaku, je neustále vystavován stresům a musí řešit psychologické a společensky náročné situace. Průvodce cestovního ruchu je neodmyslitelný lidský faktor, který se nedá nahradit žádnými mechanickými, technickými nebo jinými prostředky. Psychologie se v obsahu kurzu objevuje u těchto institucí: Hotelová škola Vincenze Priessnitze a Tyrkys.

Za nezanedbatelnou a velmi významnou součást přípravy a vybavenosti průvodců lze považovat jazykovou přípravu, která zaručí, že průvodce bude schopen komunikovat v běžných životních a provozních situacích. Zkouška odborné způsobilosti se skládá z odborné i jazykové části. Jazykovou část průvodce nemusí skládat v případě, že má státní jazykovou zkoušku. U každého kurzu v předcházející kapitole je uvedeno, v jakých jazycích má možnost uchazeč zkoušku složit. Nabídka těchto jazyků se pohybuje od jedné (SOU a SOŠ potravinářská a služeb) až po 44 možností (zkouška Vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s., se kterou spolupracuje uvedená škola Tyrkys). Anglický jazyk nabízí každá škola. Podobné je to s německým jazykem, v kterém nelze složit zkoušku pouze u již zmíněné SOU a SOŠ potravinářské a služeb. Dále se mezi jazyky nejčastěji objevuje jazyk španělský, francouzský a ruský.

Z textu a především z tabulky je jasné, že u rozsahu kurzů a cen kurzů jsou rozdíly markantnější. Rozsah kurzu je uveden ve vyučovacích hodinách. Jejich počet se u těchto osmi

vybraných institucí pohybuje od 36 hodin do 110 hodin. Necelá třetina kurzů (3 kurzy) má rozsah shodných 36 vyučovacích hodin. Jedná se o instituce: GOODWILL, Katedra cestovního ruchu v Táboře a Tyrkys.

Dvě školy, které představují čtvrtinu výběru, mají počet hodin podobný. Jedná se o AHOL (56 vyučovacích hodin) a Univerzitu Hradec Králové (60 vyučovacích hodin). Další čtvrtina vybraných škol má taktéž podobný rozsah kurzu. Mezi tyto dvě školy se řadí Hotelová škola Vincenze Priessnitze (80 vyučovacích hodin) a Pražská informační služba (90 vyučovacích hodin). Počet hodin poslední školy z výběru se výrazně liší od ostatních. Představuje 110 vyučovacích hodin kurzu, který nabízí SOU a SOŠ potravinářské a služeb. Což podle mého mínění je už poměrně hodně. Za optimální rozsah vyučovacích hodin považuji průměr těchto hodnot, což představuje cca 63 vyučovacích hodin. Nejbliže k této hodnotě se blíží Univerzita Hradec Králové, která nabízí kurz o délce 60 vyučovacích hodin.

Při porovnávání cen kurzů (cena bez zkoušky) v tabulce vidíme, že kurzy lze rozdělit na dvě podobné skupiny. Do první skupiny, u níž se cena pohybuje do 3 000,- Kč, patří AHOL (2 900,- Kč), GOODWILL (2 400,- Kč) a Hotelová škola Vincenze Priessnitze (2 600,- Kč). Za povšimnutí stojí, že cena zkoušky je u těchto institucí shodná (1 100,- Kč). Druhá skupina představuje instituce, které nabízejí kurzy za cenu kolem 5 000,- Kč. Jedná se o zařízení: Katedra cestovního ruchu v Táboře, SOU a SOŠ potravinářské a služeb a Tyrkys, jejichž cena kurzu je shodných 4 500,- Kč. U Univerzity Hradec Králové zájemce zaplatí o stokorun více, a sice 4 600,- Kč. Z této skupiny se trochu vymyká nabídka Pražské informační služby, jejíž cena za kurz je 5 200,- Kč. V neposlední řadě musím upozornit, že SOU a SOŠ potravinářské a služeb a Univerzita Hradec Králové nabízí cenu za kurz už včetně odborné zkoušky.

V tabulce lze výhodnost jednotlivých kurzů z hlediska ceny vyčíst ze sloupce cen za jednu vyučovací hodinu. Je zřejmé, že jako nejzajímavější právě z tohoto hlediska se jeví kurz SOU a SOŠ potravinářské a služeb, kde cena za jednu hodinu vychází na 41,- Kč. Za nejméně výhodný kurz pro zájemce lze označit kurz školy Tyrkys, kde cena za jednu hodinu vychází na 149,- Kč. Dle mého názoru, ale cena není nejdůležitější. Za daleko významnější považuji kvalitu poskytovaných kurzů. A ta, podle mého mínění, nemůže být za 41,- Kč za 1 hodinu vyučovací hodinu dostatečná. I když převážná část zájemců o absolvování kurzu nebo zkoušky se bude řídit převážně cenovým hlediskem.

Ještě bych upozornila na skutečnost, že instituce Tyrkys a Pražská informační služba nejsou oprávněné k provádění zkoušky odborné způsobilosti pro výkon průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu. Ceny u těchto dvou institucí, jsou ceny za zkoušku, kterou lze vykonat u zařízení (Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s, Hotelová škola a Vyšší odborná škola

hotelnictví a turismu Poděbrady, Střední hotelová škola v Praze 10), které výše uvedené oprávnění mají a spolupracují s těmito institucemi.

Z předcházející kapitoly lze vyčíst, že obsah kurzů průvodců pro Prahou se od sebe výrazným způsobem neliší. Ale v počtu vyučovacích hodin je rozdíl mezi vybranými kurzy markantní. Počet hodin kurzu, který nabízí Pražská informační služba (124 vyučovacích hodin) je skoro o polovinu větší než kolik vyučovacích hodin nabízí škola Tyrkys (63 vyučovacích hodin). Cena za kurz u Pražské informační služby je sice větší o 1 800,- Kč, ale to zdaleka neodpovídá již zmíněnému rozdílu v počtu hodinách. Z tabulky, na základě sloupce: cena za 1 hodinu, vyplývá, že jako celkově výhodnější z hlediska ceny se jeví kurz průvodce Prahou, který nabízí Pražská informační služba. Za povšimnutí stojí, že i cena za zkoušku je výhodnější u Pražské informační služby.

6.5. Navržení vzdělávacího modelu pro vybraný tržní segment

Typ kurzu: Kurz průvodce cestovního ruchu (pro českou republiku a Evropu)

Cílová skupina: osoby ve věku 18 let s úplným středním vzděláním zakončeným maturitou

Obsah kurzu: odborná a jazyková část (anglický nebo německý jazyk)

Možnost účastnit se pouze odborné části kurzu, záleží na vůli účastníka kurzu.

Způsob studia: dálková forma

Forma výuky: přednášky a semináře kvalifikovaných pedagogických pracovníků a odborníků z praxe

Rozsah studia: 6 týdnů

66 vyučovacích hodin (odborná část: 36 vyučovacích hodin, jazyková část: 30 vyučovacích hodin)²⁷

²⁷ Rozsah a cenu navrženého kurzu jsem stanovila průměrnou hodnotou z údajů u existujících kurzů v předcházející kapitole.

Termíny kurzu:

odborná část: *sobota* 9.00 – 15.00 (včetně přestávky)

jazyková část: *pátek* 15.00 – 19.15 (včetně přestávky)

Ceny kurzu:

základní kurz: 3 900,- Kč

cena kurzu bez jazykové části: 2 700,- Kč

- cena obsahuje vlastní kursové a studijní materiály (materiály v tiskové podobě potřebné k práci na seminářích a výtahy z jednotlivých přednášek), další studijní materiály a pomůcky si zakupují posluchači individuálně podle svých potřeb
- cena nezahrnuje cenu odborné a jazykové zkoušky, neboť vykonání zkoušky záleží zcela na vůli posluchače

Odborná část kurzu

Obsahová náplň:

1. Organizace a teorie cestovního ruchu

- vymezení pojmu cestovního ruchu – význam cestovního ruchu, objekt cestovního ruchu, subjekt cestovního ruchu
- typologie cestovního ruchu – druhy cestovního ruchu, formy cestovního ruchu

2. Technika služeb cestovního ruchu

- dopravní služby – dělení dopravních služeb, silniční doprava (MTZ, nepravidelná doprava, AETR), silniční doprava (dopravní ceniny, pravidelné a nepravidelné lety)
- ubytovací služby – kategorizace ubytovacích zařízení, služby recepce (roaming list, voucher)
- stravovací služby - kategorie stravovacích zařízení, formy prodeje, základní charakteristika společenských akcí
- pasová, vízová a celní technika – cestovní doklady, vízové a celní služby, devizová kontrola, vrácení DPH cizincům
- pojištění v cestovním ruchu – druhy pojištění, asistenční společnosti, pojištění cestovních kanceláří proti krachu
- ostatní služby cestovního ruchu – lázeňské služby, kongresové služby, služby venkovského cestovního ruchu, služby volného času a animace, služby cestovních kanceláří, směnárenské služby

3. Dějiny kultury a umění

- přehled předrománského umění (křesťanská antika, byzantské umění, islámské umění), románský sloh a gotika – výklad charakteristických znaků, terminologie a periodizace na příkladech z architektury, malířství, sochařství a dalších uměleckých druhů, typické nemovité památky románského a gotického slohu u nás a v Evropě
- slohová charakteristika renesance, manýrismu, baroka a rokoka – výklad charakteristických znaků, terminologie a periodizace na příkladech z architektury, malířství, sochařství a dalších uměleckých druhů, typické nemovité památky renesance, baroka a rokoka u nás a v Evropě
- klasicismus a hlavní umělecké směry 19. a 20. století – výklad charakteristických znaků, terminologie a periodizace na příkladech z architektury, malířství, sochařství a dalších uměleckých druhů, typické nemovité památky klasicismu, uměleckých směrů 19. a 20. století

4. Geografie cestovního ruchu

- Česká republika – historické, politické a kulturní hledisko
- oblasti cestovního ruchu České republiky
- oblasti cestovního ruchu v Evropě
- oblasti cestovního ruchu v Americe, Asii, Austrálii, Africe

5. Ekonomika cestovního ruchu

- trh cestovního ruchu
- politika cestovního ruchu
- DPH v cestovním ruchu
- mezinárodní obchod
- podnikání v cestovním ruchu
- informatika a management cestovního ruchu

6. Metodika průvodcovské činnosti

- osobnost průvodce – pracovní právní vztah mezi průvodcem a cestovní kanceláří, rozdělení průvodců podle činnosti
- práce delegáta
- příprava průvodce na zájezd – topografická příprava, chronologická příprava, psychologická příprava, příprava slovního projevu
- práce a pracovní agenda průvodce při převzetí a během zájezdu, používané formuláře, mimořádné situace v cestovním ruchu, povinnosti průvodce
- vyhodnocení a vyúčtování zájezdu – zpráva o zájezdu, vyúčtování pracovní cesty v Kč a v devizových prostředcích, odměňování průvodců
- itinerář

7. Psychologie cestovního ruchu

- rozvoj sebepoznání, kultivace osobností pracovníků, psychologických skupin, úspěšná komunikace, styl práce, rozvoj pohotovosti, tvořivosti
- řešení psychologických a společensky náročných situací
- myšlenkové mapy na základě vlastních představ a asociací spjatých s řešením konkrétního problému, s přemýšlením o určitém tématu

8. Modelové situace

- jedná se o modelové situace řešení mimořádných situací v cestovním ruchu např. ztráta dokladů, úmrtí, nemoc na zájezdě, krádež na zájezdě, nucená změna programu apod.

Doporučená literatura (ke kurzu):

- Oriška, J.: Technika služeb cestovního ruchu, Praha, Idea servis, 1999
- Oriška, J.: Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu, Praha, Idea servis, 1999
- Zelenka a kol.: Průvodce cestovního ruchu, H. Králové, Gaudeamus, 1996
- Hrala, V.: Geografie cestovního ruchu, Praha, Idea servis, 2002
- Kučerová, I.: Ekonomika (se zaměřením na cestovní ruch), Praha, Idea servis
- Petruš, Z.: Základy ekonomiky cestovního ruchu, Praha, Idea servis, 1999
- Pásková, M., Zelenka, J.: Cestovní ruch - výkladový slovník, MMR, 2002
- Hesková, M. a kol.: Cestovní ruch, Fortuna, Praha 2005
- Melichárek, J.: Řešení modelových situací v cestovním ruchu, Praha, Idea servis, 1998
- Pijoan, J.: Dějiny umění (12 svazků)
- Středoškolské učebnice dějepisu – kapitoly o umění a kultuře
- Glosář: Instituce, politiky a rozšiřování EU, Brusel, 2002
- Zákon č. 159/1999 Sb. o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu
- Zákoník práce
- Občanský zákoník
- Živnostenský zákon
- Ústava ČR
- odborné časopisy např. COT, Všudybyl aj.
- internetové stránky

Jazyková část kurzu

Náplň lekcí:

důkladné zopakování a procvičení gramatických a stylistických jevů, práce s neznámým textem a systematizace slovní zásoby

témata:

- charakteristika osobnosti průvodce
- charakteristika pojmu cestování, výjezdové formality
- ubytovací služby – druhy ubytování, poskytované služby, rezervace
- gastronomie – typy stravovacích zařízení, jídelní a nápojový lístek s přihlédnutím ke krajovým specialitám, technologický postup přípravy pokrmů, stolování, speciality české kuchyně
- doprava a služby v dopravě – druhy dopravy, rezervace a storno jízdenek
- cestovní kancelář a agentura – jejich funkce
- charakteristika pamětihodností a přírodních krás – architektonické styly, turistické atraktivity v České republice
- realie České republiky – základní informace
- běžná každodenní konverzace

7. Závěr

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo analyzovat současný stav vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch v České republice a jejich následná segmentace podle oboru a typu vzdělání. Dalším cílem byla analýza studijních plánů těchto vzdělávacích zařízení v oblasti cestovního ruchu. Porovnání vzdělávání u nás a v Evropské unii a navržení optimálního vzdělávacího modelu pro vybraný tržní segment.

Podářilo se zjistit, že kapacita vzdělávání se zaměřením na výchovu odborníků v cestovním ruchu u nás zaznamenala významný posun. Vedle specializovaných škol (střední a vyšší odborné školy) zahrnutých ve statistice v oboru č. 65 – Gastronomie, hotelnictví a turismus, existuje i nabídka této specializace u středních škol jiného zaměření např. na gymnáziích, obchodních akademiích a zemědělských školách. Vzdělávání v oblasti cestovního ruchu poskytují také vysoké školy a vzdělávací instituce v rámci celoživotního vzdělávání. Dále pak do oblasti vzdělávání v cestovním ruchu lze zařadit i poskytování různých kurzů a školení, které jsou určeny nejen pro studenty, ale především pro veřejnou sféru. Tyto kurzy, školení, semináře a další formy můžeme najít v nabídce i jiných institucí a organizací, které nepatří do vzdělávací soustavy, jedná se např. o cestovní kanceláře.

Ročně vychází ze středních a vyšších odborných škol kolem 18 000 odborníků pro cestovní ruch. Zdá se, že trh práce v oboru je saturován. V cestovním ruchu se uplatňují i absolventi jiných studijních oborů.

Za zcela nezbytné považují zaměstnavatelé u absolventů ochotu učit se, schopnost rozhodovat se, umění řešit problém, ochotu nést zodpovědnost, schopnost pracovat v týmu a také zběhlost v zacházení s informacemi. Zájem cestovních kancelářů o skutečné odborníky je velký. Dnes už se nediskutuje o jazykové vybavenosti absolventů, ta se považuje za samozřejmost. Daleko větším problémem je nedostatečná praxe. Jednou ze slabin našeho aktuálního vzdělávacího systému v cestovním ruchu je také skutečnost, že cestovní ruch je vyučován často pedagogy s pestrá škálou původního vzdělání, které často ani nesouvisí s cestovním ruchem.

Výhodou studia oboru cestovní ruch je struktura předmětů, která umožňuje absolventům uplatnit se i v jiných oborech ekonomiky, průmyslu, obchodu a služeb.

V budoucnu se cestovním ruchem budou zabývat také lidé, kteří vystudovali i jiné obory. A právě pro tyto lidi se nabízí možnost, doplnit si své odborné znalosti v nejrůznějších formách celoživotního vzdělávání.

Česká republika je zapojena do řady programů Evropské unie na podporu vzdělávání. V současné době se jedná o programy: Socrates, Leonardo da Vinci, Mládež, eLearning,

Erasmus Mundus, Tempus, programy spolupráce se třetími zeměmi (Latinská Amerika, Kanada, USA, Austrálie atd.) a programy spolupráce EHP/Norsko. V následujících letech (2007-2013) bude Česká republika zapojena do nového Integrovaného akčního programu v oblasti celoživotního učení, který slučuje programy Socrates a Leonardo da Vinci.

Praktická část práce je zaměřena na kurzy průvodců cestovního ruchu v České republice, které jsou nabízeny většinou v rámci celoživotního vzdělávání ve vzdělávacích zařízeních. Kurzy osmi vybraných zařízení byly popsány, analyzovány a porovnávány. Na základě této analýzy a komparace jsem se pokusila navrhnout optimální podobu a strukturu vzdělávacího kurzu průvodců cestovního ruchu.

Průvodce nejlépe dokáže informovat turisty o kultuře, historii či o mentalitě obyvatel a objektivně přiblížit pravou tvář země. Země se tak snaží nejen chránit své národní kulturní a umělecké dědictví, ale též podporovat rozvoj cestovního ruchu a hájit dobré jméno své země.

Průvodce obecně představuje v cestovním ruchu článek, který má nejbližší k jeho účastníkům. Bývá často jediný, s kým se může zahraniční turista u nás plynule domluvit bez jazykové bariéry. Podle průvodce si proto turista vytváří názor na celý stát. Proto má odborně kvalifikovaný průvodce a tím pádem i vzdělávání průvodců pro český cestovní ruch nezpochybnitelný význam. Průvodce musí mít široké odborné vědomosti. Základem pro jejich získání jsou příslušná školská zařízení zaměřená na cestovní ruch či kurzy pro průvodcovskou činnost. Takto získané vědomosti však musí stále upevňovat, doplňovat a prohlubovat.

Použité zdroje

Publikace

- Pásková M., Zelenka J.: Cestovní ruch – výkladový slovník, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha 2002
- Gúčik M. a kol.: Krátký slovník cestovního ruchu a hoteliérství, Slovensko – švýcarské sdružení pro rozvoj cestovního ruchu, Banská Bystrice 2004
- Palán Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, Akademie věd České republiky, Praha 2002
- Brdek M., Vychová H.: Evropská vzdělávací politika – programy, principy a cíle, ASPI 2004
- Světlík J.: Marketing školy, Ekka, Zlín 1996
- Průcha J.: Vzdělávání a školství ve světě, Portál s.r.o., Praha 1999
- Oriška J.: Metodika činnosti průvodce cestovního ruchu, Idea servis, Praha 1999
- TECHNÉ Ostrava 2004: sborník příspěvků, Dům kultury Poklad, Ostrava 2004
- Sborník z konference Vysoké školy obchodní v Praze, o.p.s. – Perspektivy vzdělávání pracovníků cestovního ruchu, Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s., Praha 2004
- Kam na školu? Střední školy v České republice, školní rok 2006/2007, Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2005
- Jak na vysokou školu, školní rok: 2006/2007, Centrum pro studium vysokého školství, Praha 2005
- Statistická ročenka 2005, Český statistický úřad, Praha 2006
- Zákon č.561/2004 Sb., školský zákon
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách
- Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č.295/2001 Sb.

Periodika

- Časopis C.O.T. č. 6/2005
- Časopis C.O.T. č. 11/2005
- Časopis C.O.T. č. 2/2006

Internetové zdroje

- www.msmt.cz – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- www.mmr.cz – Ministerstvo pro místní rozvoj
- www.nuov.cz – Národní ústav odborného vzdělávání
- www.czso.cz – Český statistický úřad
- www.uiv.cz – Ústav pro informace ve vzdělávání
- www.edu.cz – Školský vzdělávací a informační portál
- www.ceremat.cz – Centrum pro zjišťování výsledků ve vzdělávání
- www.horeca.cz – Národní federace hotelů a restaurací
- www.magconsulting.cz – Analytická agentura MagCONSULTING
- www.atlasskol.cz – Atlas školství – přehled škol a studijní nabídky
- www.kcr.zf.jcu.cz – Katedra cestovního ruchu v Táboře
- www.ahol.cz – AHOL - Vyšší odborná škola o.p.s.
- www.vos-goodwill.cz – GOODWILL - Vyšší odborná škola, s.r.o.
- www.hotelovkajes.cz – Hotelová škola Vincenze Priessnitze
- www.soups.cz – Střední odborné učiliště a střední odborná škola potravinářská a služeb
- www.uhk.cz/fim/ - Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu
- www.tyrkys.cz – Tyrkys – škola kultury podnikání v cestovním ruchu, s.r.o.
- www.pis.cz – Pražská informační služba

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obr.č. 1 Schéma trhu vzdělávání.....	21
Obr.č. 2 Schéma prostředí školy	24
Obr.č. 4 Mapa krajů České Republiky	47
Graf č. 1 Počty žáků na odborných učilištích, středních odborných školách a vyšších odborných školách.....	28
Graf č. 2 Počty absolventů na odborných učilištích, středních odborných školách a vyšších odborných školách.....	28
Graf č. 3 Rozdělení vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovní ruch podle typu vzdělání	47
Graf č. 4 Rozdělení vzdělávacích zařízení se zaměřením na cestovních ruch podle krajů ČR....	52
Tab.č. 1 Kurz průvodce cestovního ruchu	67
Tab.č. 2 Kurz průvodce Prahou	67

Seznam příloh

Příloha č. 1 Schéma vzdělávací soustavy České republiky

Příloha č. 2 Seznam vzdělávacích zařízení oprávněných k provádění zkoušky odborné způsobilosti pro výkon průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu

Příloha č. 3 Vzor přihlášky do kurzu – AHOL Vyšší odborná škola o.p.s.

Příloha č. 4 Vzor přihlášky ke zkoušce – AHOL Vyšší odborná škola o.p.s.

Příloha č. 2 Seznam vzdělávacích zařízení oprávněných k provádění zkoušky odborné způsobilosti pro výkon průvodcovské činnosti v oblasti cestovního ruchu podle vyhlášky č. 295/2001 Sb. pro školní a akademický rok 2005/2006

- Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s. (Praha)
- AHOL - Vyšší odborná škola o.p.s. (Ostrava – Zábřeh)
- Obchodní akademie, Vyšší odborná škola cestovního ruchu a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, s.r.o. (Hradec Králové)
- Hotelová škola a Vyšší odborná škola hotelnictví a turismu (Poděbrady)
- Vyšší odborná škola a Hotelová škola (Opava)
- GOODWILL - vyšší odborná škola, s r.o. (Frýdek-Místek)
- Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola (České Budějovice)
- Vyšší odborná škola (Jihlava)
- Střední škola cestovního ruchu, s.r.o. (Rožnov pod Radhoštěm)
- Hotelová škola Bohemia, s.r.o. (Chrudim)
- Integrovaná střední škola obchodní (České Budějovice)
- Obchodní akademie a Hotelová škola (Turnov)
- Střední odborné učiliště a Střední odborná škola potravinářská a služeb (Brno)
- Katedra cestovního ruchu v Táboře při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích (Tábor)
- Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (Hradec Králové)
- Hotelová škola Vincenze Priessnitze (Jeseník)
- Střední hotelová škola (Praha)
- Střední obchodní škola specializační a Vyšší odborná škola ARITA, spol. s r.o. (Praha)
- Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, s.r.o. (Praha)

AHOL – Vyšší odborná škola o.p.s.

Petruškova 4, Ostrava – Zábřeh

Tel.: 59 674 83 34; 59 674 39 69 e-mail: aholvos@ahol.cz

PŘIHLÁŠKA – KURZ

PRŮVODCOVSKÁ ČINNOST V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU

Jméno a příjmení: **Titul:**

Datum narození: **Místo narození:**

Bydliště, PSČ:

Státní příslušnost:

Telefon: **E-mail:**

Nejvyšší ukončené vzdělání, druh, rok:

.....

V dne

.....
podpis žadatele

AHOL – Vyšší odborná škola o.p.s.

Petruškova 4, Ostrava – Zábřeh

Tel.: 59 674 83 34; 59 674 39 69 e-mail: aholvos@ahol.cz

PŘIHLÁŠKA – ZKOUŠKA

odborné způsobilosti pro výkon

PRŮVODCOVSKÉ ČINNOSTI V OBLASTI CESTOVNÍHO RUCHU

Kvalifikační zkouška pro průvodce cestovního ruchu:

- úplná**, tj. včetně jazykové zkoušky z jazyka
- pouze **odborná**, tj. bez jazykové zkoušky

Jméno a příjmení: Titul:

Datum narození: Místo narození:

Místo trvalého pobytu:

Telefon: E-mail:

Nejvyšší ukončené vzdělání, druh, rok:

Živnost, pro jejíž provozování je zkouška vyžadována:

Doklad o již získané jazykové kvalifikaci vydán kým a kdy (název dokladu):
.....

(Pokud uchazeč již složil jednu ze státních závěrečných zkoušek z příslušného jazyka, připojí k přihlášce také ověřené kopie příslušných dokladů.)

Prohlašuji, že se podřizuji podmínkám konání zkoušky stanoveným Vyhláškou 295/2001 Sb. a AHOL – Vyšší odborné školy o.p.s.

V dne

podpis žadatele

Summary

Tourism became lately very important branch of national economic system in the Czech Republic and all over the world as well. The professional knowledge and the complexity of the educational process are being considered to be the basic conditions to achieve success in tourism. Today the schoolchildren who attend the elementary school are already well acquainted with the importance of tourism.

The topic of my diploma work is the analysis of the state of the educational system in tourism in the Czech Republic. The overall educational capacity of tourism has reached the great advancement. Around 18.000 people are graduating from middle schools and colleges specializing in the travel industry each year. The labor market in this area is quite saturated. One of the advantages to study this field of business is the option to apply the obtained knowledge also in the other areas, like the economics, business or services. In the future the travel business will involve also people who studied different fields. Accordingly, such people are offered the great opportunity to complete their know-how by taking advantage of various forms of lifetime education.

The practical part of my diploma work focuses on the tourist guides in the Czech Republic and their courses. The tourist guide in the travel industry represents the link being closest to the traveling people. He/she might be the only person able to communicate in foreign languages with foreign tourists with no language barrier. The foreign tourist's personal opinion of the visited country may be greatly influenced by the quality of such tourist guide. Therefore the highly skilled and educated tourist guides including his/her training are considered to be the very important element within the entire system.